

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה י' (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ נעבים - ראש השנה ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זע"א

שמחה וההתרגשות
בעת אמירת 'לדוד מזמור'
אוצר פניני החסידות

תעיר ותריע להקרית כל מריע
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ניצוץ קדושה
בכל אחד מישראל
מילוא חר"א

תולדות אהרן | העקר להתפלל בהכנעה פרוש המלות ולא דוקא פנות על פי הסוד

אמרי חיים | תפלה בהשתוקקות ומתיקות להמתקות הדינים

דבר חיים | תפלות כל הימים נזכרים – עליה ממדרגה למדרגה במסלה הנכונה בקרבת הבורא

אור המאיר | על האדם לפשט מחשבתו מגשמיית העולם הזה ולדמות כאלו עומד בעולמות העליונים

אור יהושע | דבקות המחשבה בר"ה מסייעת לכל השנה

שם משמואל | בזכות עבודת חז"ל תשרי בהתלהבות יתרה וברגש עצום מנצחים בדין

שיחות הר"ן | מעוט הדבור

דרכות חתם סופר | בימים הנזכרים מצטרפים עמנו בתפלותינו נשמות המתים והאבות

תולדות יעקב יוסף | תפלה בכונה בר"ה מעלה את תפלות כל השנה

דברי בינה | על ידי השמחה והתחזקות אין יכול הדין לחול על האדם

שפת אמת | קבלת על מלכות שמים בשמחה

חדושי הרי"ם | אפילו המשעבד כל השנה לתאוותיו ומדותיו והרגליו יכול לצאת מהם בראש השנה

אמרי יהושע | הפחד מפני השאלה 'אי מלקא אנא'

תולדות אדם | היהודי הקדוש זיע"א השיג בכל ר"ה השגה חדשה לעבודת הבורא

וידבר משה | נתנית דין וחשבון למעלה

מעשה נסים | קיום כל המצוות על ידי ערבות ישראל

משפיל לוד | פרוט החטאים בצנעא

ויאמר שאול | הזוכה בחקמה עשירות וגבורה יכניע עצמו ויודה לה' שזכה בהם

ארח לחיים | סגורית השטן ומדת הדין על ישראל

בית פרח | רמז הפסוק שראש השנה הוא יום הדין

ברית שלום | שני ימי ראש השנה נחשבים כיום אחד ארץ זכר שלא שקעה החמה באחד בתשרי

לחמי תודה | ערוב השטן בכסוי הלכנה

לחמי תודה | ענש מניעת התשובה בראש השנה על ידי התקיעות

מי נח | הזמן לתשובה בעת תקיעת שופר

אור המאיר | המלכת הבורא יתברך בעולם בראש השנה תלויה ועומדת במעשה תשובת עם ישראל בימים אלו

ברית אברהם | משל נפלא אודות ההתעוררות לתשובה קדם ראש השנה ואם לא עכשו אימתי

שיח יחזקאל | תפלה באחדות והתקשרות לצדיקים בהכנה לראש השנה

לקוטי שיחות | הערכת כל אחד מישראל בכל דרגה שהיא – שנה

לקוטי הלכות | סוד פאר נדחי ישראל וקבוץ הניצוצות על ידם

גנזי המלך | בנין השכינה ביד כל אחד

תפארת יוסף | בידי האדם להפיר מלכותו יתברך בכל סוגי לבושי העולם

תורת אמת | חזק ועודד שלכל אחד ישנה נציבות ותקומה

שם משמואל | פאשר שבת זו היא כראוי מתקבצים בה אורות כל שבתות השנה

בית אברהם | נצול הימים האחרונים של חדש אלול

דברי ישראל | בסעודת שבת שלפני ר"ה טמון כח כל התפלות מזכור ברית ועד אסרו חג של שמחת תורה

אמרי פנחס | בסעודה שלישית של שבת זו יש לבקש לזכות להכנעה ולשפלות בראש השנה

נחלת שמעון | על האדם להרהר בלבו בראש השנה 'היום אני מתחיל לעבד את השם' יתברך וכל מה שעשיתי עד הנה הוא כאין נגד מה שראוי באמת לעבדו יתברך

מי השלח | על מלכות שמים – חרות הכי אמתית בעולם

אש קדש | כל תפלות עם ישראל בימים אלו ואפלו בקשת מזונות – הן התגלות מלכותו יתברך

רזא דעובדא | שמחה והתרגשות בעת אמירת 'לדוד מזמור'

שם משמואל | יש לקבל את היום טוב ברגש הנפש ובשמחה ולא בעצבות

חיי מוהר"ן | עקר הבכיה מתוך שמחה

תפארת ציואל | השופר הוא לשון נסתר בין ישראל לאבינו שבשמים כדי שלא יבינו המקטרגים

שם משמואל | התקיעות – התעוררות עצומה בלב העולה למח עד שמרב השתוקקות נעלית אין האדם מראה שום תנועות חיצוניות

דורש טוב | הקשר בין השופר למתן תורה והרמז מפר לענין התשובה

בס"ד

קו מענה הלכה

שע"י ממלכת עוז והדר

02-803-9999

או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת נצבים

הכנה לראש השנה

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א
המלכת הבורא יתברך בעולם בראש
השנה תלויה ועומדת במעשה תשובת
עם ישראל בימים אלו

כא הרמז בתורה, אתם נצבים היום כלכם, להודיעם עמדתם ומצבכם לפני המקום, שעומדים עתה קדם ראש השנה, שענינם הוא, כמו אז טרם ראשית הבריאה היו כל השמות והכנויים כמוסים בעצמותו יתברך, כי אדם אין בארץ לעבד אותו יתברך ולהמשיך מלכותו להקרא בשם מלך ישראל ליחד שם מלא על עם ישראל ביחוד.

ככה אתם נצבים היום כלכם לפני – משמעו קדם הוי"ה אליהם, כלומר עדין לא נתיחד מלכותו ואדנותו להקרא ביחוד עליכם, כי אם תולה ועומד עד יום הכספה, ראש השנה, שאז תקבלו עליכם על מלכות שמים שלמה, ותגרמו ליחד שם מלא עליכם, באמצעות תפלתכם ותקיעתכם תתחדש המלוכה מחדש, כאלו היום נהיתה לו לעם והוא נעשה לכם לאלהים, על שם הכתוב 'בני אתה אני היום וילתיך' (תהלים ב ז), היום בראש השנה ללדתך מחדש.

כי נעשה האדם בריה חדשה, לערך הכנת לבו לקבל עליו על מלכותו ביתרון שאת משנה שעברה, נפשו יודעת מאד שלערוך מעשיו אין שם מלוכה יקרא עליו לערוך מעשיו שפעל ועשה כל השנה, ואין פחד אלהים לנגד עיניו, ועתה תורה על הראשונות, לבלתי עשות כמעשהו הראשון משנה שעברה, בכדי ליחד עליו שם המלוכה ומשם מלא נעשה אלהיך (ד"ה א"י אתם נצבים):

ברית אברהם

רבי יוסף משה מזאלוצ'ץ זיע"א
משל נפלא אודות ההתעוררות לתשובה
קדם ראש השנה ואם לא עכשו אימתי

אנו מזכירים ועומדים שכל אחד ואחד יראה להכין את עצמו, לקבץ חילו לפני ראש השנה וכו', ואם לא עכשו אימתי. ועל כן יאמרו המשלים: משל לשועל שמצא שער העיר פתוח לפניו, ונכנס לתוכה, וחסך וחסך ואכל, וקל מהרה רצה לחזור ולהמלט, ומצא שער העיר סגור

לפניו ומתירא מן הרודפים אחריו. מה עשה, השליך את עצמו כמת מטל לפני שער העיר.

כא אדם אחד ועמד עליו ואמר: זנב השועל טוב לכבד בו הבית, לפי שכל המזיקים והרוחות רעות מסתלקים מאותו בית, וחותך לו זנבו והוא סובל. וכא אדם אחר ואמר: שן השועל טוב לתלות בצואר התינוק, ונותן לו שנו והוא סובל. וכא אדם אחר ורצה לפשט עורו ממנו, והוא קם ורץ למלט נפשו, פי ראה כי כלתה אליו הרעה.

כן הדבר הזה, הגם שמקשה אדם נפשו ולבו כל ימות השנה, אבל בבא יום הדין שנדון על נפשו ראוי לעורר את עצמו בהתעוררות גדולה, כי אפס עצור ועזוב. דאם לא יתעורר את עצמו, משחית נפשו הוא יעשנה.

מצלת התפלה בימים אלו ובפרט מתוך דמעות

ועתה קומו ונצק אל ה' אלקינו, ותנו לאלקים כבוד, למה יגרע שם אבינו, כי בין כך ובין כך קראנו בנים (קידושין לו). ואין לנו מנוס אחר, פידוע שישראל מכנים בשם תולעת יעקב, שאין כחם אלא בפה, הינו להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא. ובפרט בימים האדירים הללו בתפלות ההם שתלויים ועומדים בהם התפלות של כל השנה.

בפרט פשהם מערכים בדמעה, כמו שאיתא בזהר שמות (ח"ב יב): וזה לשונו: כל מלין דעלמא תליין בתשובה ובצלותא דצלי בר נש לקודשא בריך הוא. וכל שכן מאן דאושיד דמעין בצלותיה, דלית לך תרעין דלא עאלין אנון דמעין. מה כתיב, 'ותפתח ותראהו את הילד' (שמות ב ז), 'ותפתח' דא שכינתא דקימא עליהו דישראל כאימא על בנין, והיא פתחה תדיר בזכותהון דישראל.

כיון שפתחה 'ותראהו את הילד' ילד שעשועים, דאנון ישראל דמתחטטאן קמי מלפיהון בכלא, ומיד הדרן בתשובה ובכאן קמיה כבדא דבכי קמי אבוי, מה כתיב 'והנה נער בוכה', כיון דבכי מתבדיל פל גזרין בישין דעלמא. מה כתיב 'ותחמל עלי', אתער עלוי ברחמים ומרחם ליה ותאמר מילדי העברים זה כו'. ואמר רבי יצחק פורקנא דישראל לא תליא אלא בבכי.

עוד שם בזהר (ח"ב כ): תא חזי, האי מאן דצלי ובכי וצעיק עד לא יכיל למרחש בשפנותיה, האי צלותא שלימתא דהיא בלבא, ולעולם לא הדרא ויקנא עד כאן. וכמו שכתב האר"ל כל מי שאינו בוכה בימים האלו כו' [אין נשמתו טובה ושלמה].

הדמעות מועילות כאשר התפלה ובקשת התחנונים היא למען שמו יתברך

והנה בודאי ישראל קדשים מורידין דמעה, ובקמת מדוע לא נושענו עד עתה. גם בתורה מצינו 'ותענו ותאמרו אלי חטאנו לה' כו', ותשבו ותבכו לפני ה' ולא שמע ה' בקלכם ולא האזין כו' [אליכם] (דברים א מא-מה). קשה גם כן הלא הקדוש ברוך הוא רוצה בתשובה וכאן כתיב ותשבו. גם קשה הפסל.

אך ידוע מה שאמרו חז"ל (ברכות לב): שערי דמעה לא ננעלו, ואם כן למה צריך לשער כלל כיון שתמיד אינו ננעל. אלא על כרחך צריך לומר דלאו כל הדמעות שוין, וכמו שכתבנו על פסוק 'בכה תבכה בלילה' (איכה א ב) עין שם.

והטעם הוא בתקוני זהר הקדוש (תיקון ו כב). שהבאתי לעיל בפרשת בחקותי בפסוק 'והתודו' (ויקרא כו מ), עין שם שכתב דלא אית מאן דקרא ליה בתיובתא למחדר לגביה ואדמין לכלבים כו'.

ראה כמה חיל ורעדה יאחזון מזה המאמר הנורא ואיום שאמר על אנון דצוחין בצלותין ביומא דכפוריא הב לנא סליחה ובפרה שהם ככלבין. דקשה איך ומה לעשות כשירצה לעשות תשובה, לזה אמר אחר כך דלא אית מאן דקרא ליה בתיובתא למחדר לגביה כו'.

וזהו שאמר ולא שמע ה' בקלכם (דברים א מה), 'שמע' הוא לשון יחוד (ראה סנהדרין קו), ומשום זה 'ולא האזין אליכם'. וזהו שאמר הכתוב 'זיה עני קרא וה' שמע' (תהלים לד ז), דהינו שיהיה יחוד בשם הוי"ה ברוך הוא, לכך ראוי הוא לזה ומכל צדויותיו הושיעו.

וזה שרמז פי 'אלול' ראשי תבות א"ני ל'דודי ו'דודי ל"י, פרוש אם אני עושה הכל לדודי, אז ודודי לי. וזהו שאיתא באבות (פ"א מ"ד) אם אין אני לי, פרוש אם אין אני עושה דבר בשבילי, אז

הפֿלל. לִפְנֵי ה' לְדַעַת לִפְנֵי מִי הוּא עוֹמֵד, לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. **רַאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם** שְׁצִירֵי הַתִּקְשָׁר בְּתַפְלָתוֹ לְצַדִּיקִים. **כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל** שְׁעֲלִינוּ לְבָקֵשׁ עֲבוּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַנִּצְרָךְ לָהֶם בְּכָל פֶּרֶט וּפְרֻט, וּבִזְוָה כָּכֹר יֵשׁ הַקְדָּמָה טוֹבָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה:

אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם. אֵיתָא (וזהר ח"ג ור"א). שְׁפָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'הַיּוֹם' הַכּוֹנֵה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, הֵנָּה בְּפִסּוּק זֶה יֵשׁ כְּלָלִים בְּעֵנֶן הַתִּפְלָה:

נִצָּבִים הוּא לְשׁוֹן תִּפְלָה (ראה אור החיים שְׁמוֹת יד יג). **כָּלְכֶם** לְלַמְּדֵנוּ שְׁצִירֵי הַיּוֹת בְּאַחֲדוֹת וְלְכָלֵל עֲצָמוֹ בְּתַפְלָתוֹ עִם

מ"י לי, פֶּרוּשׁ נו"ן שְׁעָרֵי בִינָה. וּכְשֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה לְעַצְמִי, מִה אֲנִי:

שיח יחוננו

רבי יוחנן מטאלנא זיע"א

תפלה באחדות והתקשרות לצדיקים
כהנהגה לראש השנה

פרשת נצבים

אם יהיה נדחה בקצה השמים משם יבקעך
ה' אליהו ומשם יקחך (ל ד)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

סוד פזור נדחי ישראל וקבוץ הניצוצות
על ידם

אֵיתָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י ו'ל בפגנות והביאנו לשלום מארבע פגפות הארץ וכו', שְׁבָכָל מְקוֹם בְּעוֹלָם שְׁאֵחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִדְחָה לְשֵׁם בְּגִלוֹת בְּאַרְבַּע פְּגוֹת הָאָרֶץ, נִחָשׁב כְּאִלוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל גָּלוּ לְשֵׁם, וְעַל יְדֵי זֶה מְבַרֵּר נִיצוּצוֹת מִשֵּׁם, וְעַל יְדֵי זֶה בָּאִין לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, עֵינִ שֵׁם בְּאַרְיֹכוֹת. שְׁזֵהוּ סוֹד מֵה שְׁיִשְׂרָאֵל מְפֻזְרִין עֲכָשׁוּ בְּגִלוֹת בְּמִקְוֹמוֹת הַרְחוּקִים מִהַקְדָּשָׁה מְאֹד.

וְהִנֵּה זֶה הָעֵנֶן הוּא דָּבָר נִסְתָּר וְנִעְלָם מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהִבְנֵנוּ, כִּי אֲנִי רוֹאִים שְׁבַמְדִּינוֹת הַרְחוּקִים מִיִּשְׂבּוֹת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ בְּמִדְיָנוֹת מֵאֲסֻקּוֹעַ, נִדְחוּ לְשֵׁם יְהוּדִים מְעֻטִּים וְדָרִים בֵּין הַרְבֵּה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים יְהוּדִים מְתֵי מְעֻט. עַד שֶׁיֵּשׁ עֲרוֹת הַרְחוּקִים יוֹתֵר שְׁאִין נִמְצְאִים שֵׁם יִשְׂרָאֵלִים כִּי אִם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם בְּעִיר גְּדוֹלָה.

וְהִנֵּה אֲנִי רוֹאִים בְּעֵינַי שֶׁרֵב אֵלוּ הַיְּהוּדִים הַדָּרִים בְּמִקְוֹמוֹת כְּאֵלָּה רַבִּם כְּכֹלם אֵינָם צַדִּיקִים כָּלֵל, וְהִלֵּנָאִי הֵיוּ בִּינוּנִים, כִּי הֵם רְחוּקִים מְאֹד מֵה' יִתְבָּרֵךְ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה שְׁלֹא לְדַבֵּר עַל אֵיזָה מִיִּשְׂרָאֵל חֹס וְשׁוֹלָם, כִּי גַם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל מְלֹאִים מִצְוֹת כְּרָמוֹן. וְאִם כֵּן אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהִבִּין זֹאת שֶׁעַל יְדֵי אֲנָשִׁים כְּאִלוּ יִתְבָּרֵרוּ הַנִּיצוּצוֹת מִעֲמֻקֵּי הַקְּלָפוֹת כְּאִלוּ.

אָבֵל בְּאֵמֶת הִיא נִפְלְאוֹת תְּמִים דְּעִים וְאִי אֶפְשָׁר לְהִבִּין זֹאת. וְהַפֿלֵל, שְׁעָקֵר הַגִּלוֹת הוּא הַגִּלוֹת וְהַתְּרַחֲקוֹת מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא כָּלֵל הַקְדָּשָׁה, וְעָקֵר הַגִּלוֹת, הוּא בְּשִׁבִּיל לְבָרֵךְ הַנִּדְחִים שֶׁהֵם הַנִּיצוּצוֹת שְׁנִדְחוּ בְּעֲמֻקֵּי הַקְּלָפוֹת, בְּכַחֲשֵׁת לֹא גָלוּ יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֶלָּא כְּדִי

נִסַּע מִשֵּׁם. עֲלֵה בְּרַעֲיוֹנוֹ לְהִזְדָּרוֹ וְלְהַקְדִּים, וּכְשֶׁשִּׁמַּע שְׁאֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן עוֹמֵד לְהַגִּיעַ לְמְקוֹם מְסִים, נִסַּע לְשֵׁם עוֹד בְּטָרֶם בּוֹא אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן.

וְלֹא הִסְתַּפֵּק בָּךְ, שֶׁכֵּן בְּרֹאוֹתוֹ שֶׁתִּמִּיד מְזַדְמָנוֹת מְנִיעוֹת שׁוֹנוֹת לְרֹאשִׁיתוֹ אֵת פְּנֵי אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן חֲשֵׁשׁ שֶׁגַם הַפֶּעַם לֹא יִנְיָחוּהוּ לְהַכְנֵס, וְהַתְּחַבֵּם וְכֹא אֵל הַדִּירָה בָּה עֹמֵד לְהַתְאָכֵס אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן וְהַתְּחַבֵּם תַּחַת הַמָּטָה.

רַבִּי הִלֵּל הָכִין קוּשִׁיָּא בְּמִסְכַּת עֲרִכִין כְּדִי לְשַׁאֵת וּלְתַתּ בְּהִלְכָּה עִם אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן. מִיָּד עִם הַכְּנֵס אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן לְחִדָּר, עוֹד בְּטָרֶם הִסְפִּיק רַבִּי הִלֵּל לְצֹאת מִמִּתְחַבְּאוֹ – שִׁמַּע אֵת אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן אוֹמֵר בְּנִגּוֹן הַיָּדוּעַ: 'כְּשִׁישׁ לְאַבְרָךְ קוּשִׁיָּא בְּעֲרִכִין – עָלִיו לְהַעֲרִיף עֲצָמוֹ תַּחֲלָה, וּמִיָּד הַתְּעַלֵּף רַבִּי הִלֵּל. כְּשֶׁמִּצְאָהוּ וְעוֹרְרוּהוּ מִעֲלֻפּוֹנוֹ – כָּכֹר נִסַּע אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן מִשֵּׁם.

שווי ה'ערכין' אינו משתנה לפי מעשיו
ופעליו הטובים של האדם הפרטי

וְיֵשׁ לְבָאֵר מִשְׁמַעוֹתוֹ שֶׁל הַסְּפּוֹר בְּעִבּוּדַת ה' בְּנוֹגֵעַ אֲלֵינוּ: עֲרִכִין – הוּא עֵנֶן שְׁאִינוֹ מְבֹסֵס עַל הַשִּׁכְל, שֶׁהָרִי, הַדִּין בְּעֲרִכִין הוּא שְׁעָרֵךְ הָאָדָם נִקְבַּע עַל פִּי גִילוּ, וְלֹא עַל פִּי מַעֲלוֹת בְּנֵי הָאָדָם. כָּל הָאֲנָשִׁים שְׁבָאוֹתוֹ גִּיל יֵשׁ לָהֶם עָרֵךְ שְׁוֶה.

וּלְכַאוֹרָה, יְכוֹל מִיִּשְׁהוּ לְהַקְשׁוֹת: אֲנִי עֲסָקְתִּי כָּל שְׁנוֹתִי בַּתּוֹרָה וְעִבּוּדָה, בְּדַבְרִים שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִהְיָה מִהֶם, כְּמִלְאֵי שֶׁל מַעֲלָה נִהְיָה מִהֶם, וְגַם עַל פִּי שִׁכְל הָאֲנוּשִׁי רֵאוּיִים הֵם לְהַעֲרִכָה, וְאִם כֵּן יֵשׁ עָרֵךְ רַב לְשְׁנוֹתִי; וְאִלוּ שְׁנוֹתַי שֶׁל פְּלוֹנִי בְּזָבוֹז לְרִיק וְטוֹב לוֹ שְׁלֹא נִבְרָא – כִּיִּצַּד, אִפּוֹא, יִתְכַּן שְׁשְׁנוֹת שְׁנִינִי יִהְיוּ בְּעָלֵי עָרֵךְ שְׁוֶה!?

וְהַמַּעֲנָה עַל זֶה: כְּשִׁישׁ לְמִיִּשְׁהוּ קוּשִׁיָּא בְּעֲרִכִין – עָלִיו לְהַעֲרִיף עֲצָמוֹ (פֶּדְבֵּעִי) תַּחֲלָה, וּבְמִלְאֵי תַּתְּבַשֵּׁל הַקּוּשִׁיָּא

(ח"ב ע' 401-400):

אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כָּלְכֶם וְגו' (כט ט)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

הערכת כל אחד מישראל בכל דרגה
שהיא - שוה

אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כָּלְכֶם. הָעֵנֶן ד' כָּלְכֶם, 'לְאַחֲדִים כְּאַחַד' מְכַרַּח לְהִיּוֹת בְּאַמֶּת. עַל הָאָדָם לְדַעַת שְׁאֵכֵן כִּף הִיא הַמִּצְיָאוֹת: לְמִרוֹת שֶׁהוּא חוֹשֵׁב אֵת עֲצָמוֹ לְאַחַד מ'רֹאשֵׁיכֶם' וְאֵת הַשָּׁנִי לְאִישׁ פְּשׁוּט, הָרִי, נוֹסֵף לְכָף שְׁאִי אֶפְשָׁר לְדַעַת מִיּוֹה ה'רֹאשׁ' וּמִיּוֹה ה'רִגְלִי, כִּינֵן שֶׁעַל פִּי רַב מְעִרִיף אָדָם אֵת הַזּוּלָת בְּדִרְגָּה פְּחוּתָה מִמֶּה שֶׁהוּא בְּאַמֶּת, וְאִלוּ אֵת עֲצָמוֹ מְעִרִיף בְּדִרְגָּה נִעְלִית מִמֶּה שֶׁהוּא בְּאַמֶּת, הָרִי, מְלַכְד זֹאת, גַּם אִם הַמִּצְיָאוֹת הִיא אֲמֻנָם כְּזֹאת שֶׁהוּא הוּא ה'רֹאשׁ', יִשְׁנָה מַעֲלָה בְּרִגְלֵ עַל הַרֹאשׁ, שְׁשִׁלְמוֹת הַרֹאשׁ בָּאָה אֵף וְרַק עַל יְדֵי הַרְגֵל, כְּנ"ל.

כְּשִׁיחֹדִי מִתְבּוֹנֵן שְׁלִפְנֵי הַתְּקִיעוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יִבְקֵשׁ 'יִבְחַר לָנוּ אֵת נִחְלָתָנוּ אֵת גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר אָהַב סִלָּה' (תהלים מז ח), וּמִתְבּוֹנֵן בָּךְ שְׁעֵנֶן הַבְּחִירָה הוּא מַעֲצָמוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ דּוֹקָא, שֶׁכֵּן רַק הוּא, עֲצָמוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, נִעְלָה מִכָּל הַמִּדְרֹת, נִעְלָה מִכָּל הַהִגְבְּלוֹת, חֲפָשִׁי, וּמִתְבּוֹנֵן גַּם ב'אִין עָרֵךְ' שְׁלִגְבִּי עֲצָמוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ.

שְׁיוֹתֵר מִשְׁאִין עָרֵךְ עֲשִׂיָּה לְגַבִּי אֲצִילוֹת אִין עָרֵךְ אֲצִילוֹת לְגַבִּי אִין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָל יַחַס שֶׁל 'אִין עָרֵךְ' שִׁיתָאֵר אִינוֹ מִשֶּׁל כָּלֵל לְהִיַּחַס ד'אִין עָרֵךְ' שְׁבִין הַבּוֹרָא לְבִין הַנִּבְרָאִים – כִּיִּצַּד מְרַהִיב עוֹ לְבָקֵשׁ מַעֲצָמוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ 'יִבְחַר לָנוּ!?' כְּשֶׁאֲדָם יִתְבּוֹנֵן בָּךְ וְיַעֲרִיף אֵת עֲצָמוֹ, לֹא יִשְׁאָר לוֹ פְּנֹאִי לְהַעֲרִיף אֵת הַשָּׁנִי.

מעשה רבבי הלל מפאריטש זצ"ל ובעל
התניא

רַבִּי הִלֵּל מִפֶּאֲרִיטֶשׁ הַשְּׁתוֹקֵק לְרֹאוֹת אֵת אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן, אֵף, בְּכָל פַּעַם שֶׁהִיָּה מְגִיעַ לְעִיר בָּה הִיָּה אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן, לֹא פָגַשׁ אוֹתוֹ, מִשּׁוֹם שְׁאֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן כָּכֹר

וזה ולא בשמים הוא, והינו שלאדם נדמה שבשמים שם הוא בהירות גדול. אבל להפיר בלבושים של זה העולם אור השם יתברך, צריך יגיעה רבה אשר אין להשיגה, אבל באמת על ידי עבודה יכול להפיר היטב אור השם יתברך מפרש בתוך כל הלבושים של זה העולם. וזה כי קרוב אליה הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו:

לשונות של אור

שבת קדם ראש השנה

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א

חזק ועודד שלכל אחד ישנה יציבות ותקומה

לזה אנו קורין הסדרה הזאת בשבת שלפניו, להמשיך לנו התקף והבטחון ליום הנורא הזה, במאמרו יתברך 'אתם נצבים היום', שלכלנו יש מצב ותקומה:

שבת זו - בבחינת יום האחרון בשנה

השבת הזה הוא בחינת יום האחרון מהשנה, גם כשיש עוד אחריו ימי החל, כלם נשפעים מקדשת השבת שלפניהם, נמצא שהוא קדשת אחרית השנה (אמרי אמת):

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

כאשר שבת זו היא כראוי מתקבצים בה אורות כל שבתות השנה

שבת זו האחרונה שבשנה, ויש לחסן בה מה שהחסיר בכל שבתות השנה דבקות וענג שבת, וכאשר שבת זו היא בענג ודבקות כדת, ומתקן בה כל שבתות השנה, כל האורות מכל שבתות השנה כלם נקבצו באו בשבת זו (וילך תרע"ב):

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

נצול הימים האחרונים של חדש אלול

ואם עברו ימי אלול עד עכשו ועדין לא הוסיף בהם כלום, ישתדל לכל הפחות שאלו הימים האחרונים לא יעברו לריק:

שבת האחרונה ואפילו יום האחרון בשנה - מתקן את כל השנה

אפילו יום האחרון מהשנה, וכל שכן שבת האחרון, שכל ברכאו דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין (וזהו ח"ב פת.) - מעלה את כל השנה:

תקון השכינה, לזה אמר ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו וגו' וישמענו אתה ונעשנה, אין הדבר כן, אלא תקון השכינה תלוי כי אם בטהרת הלב והלשון וקדשת הגוף, וכיון שיתנהג האדם בקדשה ובטהרה ובתפלה כראוי, מיד יוכל לעשות תקון השכינה.

וזהו שאמר כי קרוב אליה הדבר מאד, דידוע דהשכינה נקראת 'דבר', וכא לומר כי קרוב אליה הדבר שהיא השכינה, אם רצית להשיגה קרובה אליה מאד הרבה. וזה תלוי כי אם בפיך ובלבבך, כיון שתקין לבבך ופיך כראוי תוכל לעשות ולתקן הדבר שהיא השכינה.

מכאן ראיה שעקר בגן שכינתנו תלוי בדבור שאנו מוציאים בפינו

בתפלותינו ובתורה שאנו עושים, ובלבד שיהיה בלב שלם. ולזה אמר הכתוב (ב' מו) 'כי לא דבר רק הוא', ודרשו רבותינו I"ל (ירושלמי פאה ג.) ואם ריק הוא - מקם.

והכונה היא, באה התורה להעיר בגי אדם שלא תהיה תמיהה בעיניהם לומר איך שיש שכל ידי דבור שפתים יהיה בגן השכינה למעלה, לזה אמר 'כי לא דבר רק הוא', כלומר אין הדבור ריק, כי ודאי עושה פעולות ובגנים למעלה, ואם תאמרו 'רק הוא', מצדכם הוא, שלא קדשתם עצמכם עד שתדעו שהדבור עושה פעולות ובגנים למעלה:

לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויסקה לנו וישמענו אתה ונעשנה, ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויסקה לנו וישמענו אתה ונעשנה, כי קרוב אליה הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו (ל יב-יד)

תפארת יוסף

רבי מרדכי יוסף מרדזין זיע"א

בידי האדם להפיר מלכותו יתברך בכל סוגי לבושי העולם

הנה באמת כשאדם הולך בעבודה ובברורים, יכול למצא בכל מיני לבושים של זה העולם אור השם יתברך, עד היכן שאפלו במדת מלכות, ברזא דאור חזר, יכול גם שם להפיר אור השם יתברך מפרש כמו בשמים.

כי 'שמים' מרמזים על בהירות, ובגדל עבודה יכול גם בכל מיני לבושים למצא אור השם יתברך, ויכול לקרב את עצמו להשם יתברך בכל מיני התקרבות וכו'.

שיתוספו עליהם גרים, שזהו בחינת הניצוצות המתבררים מעמקי הקלפות (הלכות ברכת הריח ה"ד אות מה):

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאה הוא ממך ולא רחקה הוא, לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויסקה לנו וישמענו אתה ונעשנה, ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויסקה לנו וישמענו אתה ונעשנה, כי קרוב אליה הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו (ל יא-יד)

גנזי המלך

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בגן השכינה ביד כל אחד

אפשר לרמז הפסוקים אלה על שכינת עזנו, בהקדים מה שידוע דעקר בגן שכינת עזנו ותקונה תלוי בגדינו אנחנו בגי ישראל. דבעת אצילותה לא יצאה רק בגדיה א' שהוא הכתר שלה, ועל ידי מעשה ידינו הטובים ותפלותינו מתוספים לה תשע ספירות, ואז היא ראוייה לזווג והכל תלוי בטהרה ובקדשה ובעשיית המצוות ביראה ואהבה:

והנה יצר הרע מטה לב האדם ומרפה ידיו, באמר לו אל יעלה בדעתך שתוכל לעשות בגן השכינה, כי לא יוכל לעשות תקון שכינה זולתי דור המדבר שהיה משה ועלה לשמים וידעו לעשות תקונה, או כשהיו ישראל בארץ והיו בהם נביאים ויודעים לעשות תקונה, שהיו מקריבים קרבנות והיה בית המקדש, אבל בזמן הזה ליכא דיוכל לעשות תקונה:

'כי המצוה הזאת' - תקון השכינה בגדינו

לזה באה התורה לעוררנו ולהזהירנו, ואמרה, דע לך בגי כי המצוה הזאת שהיא השכינה, אשר אנכי מצוה לתקנה, לא נפלאה הוא ממך, דהינו איננה דבר נעלם ונסתר ועמק שאין אתה יכול להשיגו, ולא רחקה הוא, דהינו איננה עכשו בגלות רחוקה בשמי מרומים ואין הדורשה יכול להשיגה.

אין הדבר כן, לא בשמים הוא, דהינו לא תאמר שצריך לזה נביא כמו משה רבנו עליו השלום שעלה לשמים והורידה, ותאמר גם עכשו צריכים אנו שיעלה לנו השמים ויורידה לנו וישמענו אתה ונעשנה. **ולא** תאמר גם כן, אפילו לא יש מי שיעלה לשמים, לפחות צריך העברת הים כדי שנעבר לארצנו הקדושה ויבנה בית המקדש ונקריב שם קרבן, ויבנה הוא

דברי ישראל

רבי ישראל ממודז'ץ זיע"א

בסעודת שבת שלפני ר"ה טמון כח כל התפלות מזכור ברית ועד אסרו חג של שמחת תורה

בסעודת שבת זו שלפני ר"ה יש בו כח כל הסליחות מזכור ברית, והפיוטים של שחרית ומוסף של

ר"ה, ומכל נדרי ושחרית ומוסף ונעילה של יום הקדוש, ומימים הראשונים של סבות ושמיני עצרת ושמחת תורה עד אסרו חג:

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

בסעודה שלישית של שבת זו יש לבקש לזכות להכנעה ולשפלות בראש השנה

יש לבקש בסעודה שלישית דשבת לפני ראש השנה שיוזכרו השי"ת להיות לו הכנעה ושפלות בראש השנה:

ראש השנה

עבודת היום

נחלת שמעון

רבי שמעון מדאברמיל זיע"א

על האדם להרהר בלבו בראש השנה 'היום אני מתחיל לעבד את השם' תברך וכל מה שעשיתי עד הנה הוא כאין נגד מה שראוי באמת לעבדו יתברך

ראש השנה נקרא 'ראש', שיום ההוא ראש וכלל כל הימים, ויום הפורים חור וכלל, ובהיות בן ראוי לכל איש ישראל לקרב את עצמו לעבודת בוראו ביום ההוא בדחילו ורחימו ובהתלהבות גדול למסור נפשו לשמו יתברך, וידמה בעיניו כל מה שעשה לפניו ממצות ומעשים טובים כאלו לא עשה כלום.

כי זה כלל גדול מי שמתלהב נפשו להשם יתברך באהבה גמורה, מבין שכל עשיותיו אינם נחשבים לכלום לפי הראוי לו יתברך, כי כל העולמות עליונים ותחתונים ומלאכי מעלה קדושים משרתי עליון פלם עומדים ביראה ואימה ועובדים השם יתברך בחשק גדול ואין די להם ולא מספיק להם עבודתם אלא תמיד חושקים ומתלהבים לעבודתו יתברך עד אין סוף וחקר.

ומה נחשב הוא האדם קרוץ מחמר בעולם השפל ומשפל לאמר כי כבר השלים עבודתו או עשה קצת מעשים טובים כפי הראוי לו יתברך ויתעלה, ואם אלה שנים יחיה האדם אין די ואין סוף להיות נקרא אפלו התחלה לעבודתו כראוי אלא בכל יום יחשב האדם השלם 'היום אני מתחיל לעבד את בוראי יתברך בחשק נמרץ', וכן בכל יום יוסיף אהבה ועבודה, וכבר זכרנו מזה בפרשת תבא כי זה הוא השלמות האמתי.

ומכל שכן ביום הנה ראש השנה שהוא ראש וכלל כל השנה, בקום למשפט אלהים תהיה תקועה האמונה בלב האדם לאמר – היום אני מתחיל לעבד את השם יתברך וכל מה שעשיתי עד הנה הוא כאין נגד מה שראוי לו יתברך ממני.

אי חמימא ריש שתא כולא שתא חמימא - עבודת כל השנה תלויה בראש השנה

ולזה רמזו רז"ל (בבא בתרא קמז.) אמר רב זביד האי יומא קמא דריש שתא אי חמים בלה שתא חמימא אי קריר בלה שתא קריא, רצה לומר אם האי יומא דראש השנה הוא בחמימות ובהתלהבות לעבודת השם ובמסירת נפש פאשר זכרנו למעלה, יסיע לו השם יתברך ויוסיף לו אהבה על אהבתו בכל יום יותר וכלא שתא יהיה בחמימות ובהתלהבות לקרב נפשו יותר ויותר לעבודתו יתברך.

ואם חס ושלום יהיה בהאי יומא קריא – בלתי התלהבות, רק במצות אנשים מלמדה דברך רב המון עם בעונותינו הרבים, אזי פולא שתא יהיה כן, פי כבר אמרנו שראש השנה ראש וכלל כל השנה, ומה יתרון בעמלו:

המלכת השם יתברך

מי השלח

רבי מרדכי יוסף מאיז'ביץ זיע"א

על מלכות שמים - חרות הכי אמיתית בעולם

אמר לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני טובה, ובמה בשופר (ר"ה טז.) להבין הטובה באמירת מלכיות, כי בזכרונות מפרש הטובה, אבל מה הוא הטובה במלכיות.

אכן אף שנדמה להאדם שעל מלכות שמים הוא שעבוד, אבל באמת זה הוא חרות האמתי מכל שעבוד שבעולם, כמו שאיתא בגמרא (סוטה ה.) כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקדוש ברוך הוא אין אני והוא יכולין לדור בעולם, שבמקום שהשם יתברך שוכן בם לא יקרב שום רע.

השי"ת מיעץ לבני ישראל כסגלה -

שבמים הנוראים יהיה רגיל על לשונם המלה 'מלך'

וזה הוא הגמול והטובה – כשהאדם ימליך עליו את השם יתברך הוא בן חורין גמור, וזה מיעץ השם יתברך לישראל שבימי ראש השנה יהיה רגיל על שפתם תבת 'מלך' והוא סגלה להנצל מכל רע כשלא ימוש מפיו שהשם יתברך הוא מלכו:

אש קדש

רבי כלונימוס חלמיש מפסצנא זיע"א

כל תפלות עם ישראל בימים אלו ואפלו בקשת מזונות - הן התגלות מלכותו יתברך

כל צעקות ישראל בימים אלו התגלות מלכותו וקבלת מלכותו יתברך עלינו הוא, אפלו הבקשות על צרכיותינו, גם בן מן התגלות מלכותו וקבלתו, שנתגלה לנו מלכותו יתברך ומקבלים את מלכותו עלינו ושבים אליו, וגם מבקשים ממנו שיספיק לנו את צרכיותינו, כי מי הוא אשר יספיק את צרכיותיו של עמו ועבדיו אם לא הוא יתברך מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, והוא בעצמו הקלוס שמפירים ומקבלים עלינו את מלכותו.

סימן לאדם להכיר מהות אמתת עבודתו בימים אלו

וזה הסימן לאדם, אם מתפחד ביראה בימים אלו, וכשמביט בקרבו אינו מצדיק את עצמו, רק אדרבה גם כל חטא קטן גדול בעיניו, ומצטער וכוועס על עצמו, הוי נגדו יתברך חטאתי, ואיך אני ממליך אותו יתברך עלי, ולא עוד אלא דומה לו שגם על כל השנה מקבל הוא עתה יראת שמים ואימת המלכות, אז גם כל צעקותיו שצועק, אפלו על צרכיותיו, קבלת על מלכות שמים הוא וקלוס אליו יתברך, אדרבה בימים אלו צועק על צרכיותיו יותר מאשר בכל השנה.

משל מן מלך שנפל בשביה

משל לכן מלך שנשבה בין פוזזים וריקים שמענים אותו, והרגיש

השופר הוא לשון נסתר בין ישראל לאבינו שבשמים כדי שלא יבינו המקטרגים

נתגלה לי בחלום ענין תקיעת שופר, כמו שני אהבים או בן ואב שאינם רוצים שידעו מה שאחד כותב לחברו ויש להם לשון נסתר שאינו ידוע לשום אדם רק לאב ולבן, בן הדבר בראש השנה יומא דדינא, לא היה רצון המקום שידעו המקטרגים מבקשותינו, ולכך עשה לשון עמנו, דהינו על ידי שופר, שאינו מוכן רק לו יתברך (ויש להוסיף שגם האב יכתב על לשון זה אגרת לבנו). והנמשל, כשהשם יתברך פקוד אותנו אז גם בן בשופר גדול יתקע, ואותן הבנים הנעורים יעוררו לישנים, והנמשל למתים שגם להם יבא הקול ויקיצו וירננו שוכני עפר.

והצדיקים אומרים קודם התקיעה בחדוה, כי בן דרוך של בן הטוב פשוט לאביו ובא קרוב אצלו ומתחיל לנגן בכל מיני כלי זמר וכותב אגרת לאביו שפבר בא קרוב אליו ויבא אליו לגמרי, אבל אנחנו ממדרגת בן שאינו עושה רצון אביו, וכשפבר קרוב אצל אביו בוש הוא יותר שבעולה בא לאביו והוא יודע מעשי הרעים, וכותב לאביו אגרת בדמע שאנכי בא פבר קרוב אצליך ויש לי בוש גדולה מפניך, אף לב נשבר לא תבזה, ולכך אנו אומרים קודם תקיעת שופר בהתעוררות בכי, עד כאן נתגלה לי בחלום:

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

התקיעות - התעוררות עצומה בלב העולה למח עד שמרב השתוקקות נעלית אין האדם מראה שום תנועות חיצוניות

התעוררות הלב מאד מאד עד שאין הלב יכול להכיל השתפכות הנפש ועולה למעלה עד המח, ובאשר הלב הוא מתגעגע תמיד, על בן כל עוד שהשתפכות הנפש היא רק בלב לבד, נראה באדם הזה תנועות פריעות והשתחוויות, אבל כשהתגבר עד שעלתה למח שוב אין בו שום תנועות.

מדרגת הרב הקדוש רבי נטע מחעלם זיע"א

וכמו שספר פבוד קדשת אבי אדמו"ר זצללה"ה הריני פפרת משפכו, שהרב הקדוש רבי נטע מחעלם ז"ל היה יום הכפורים בלובלין אצל הרבי זצללה"ה, ולא נכנס לבית המדרש כל יום הכפורים, רק ישב מבחוץ באבן דומם, ואמר הרבי ז"ל מלובלין שפך היתה הפונה בכריאת

זו. ומכל שפן קל וחמר בן בנו של קל וחמר למלך מלכי המלכים כשיושב על פסא מלכותו בכיכול, איך צריכה להיות גדל השמחה. (כפי דאיתא בספרים הקדושים שבעת שישאל אומרים מזמור הזה כליל ראש השנה יושב הקדוש ברוך הוא בכיכול על פסא מלכותו) ומי יוכל לשער ולכתב עלי גליון, גדל ההתרגשות:

יום הדין

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

יש לקבל את היום טוב ברגש הנפש ובשמחה ולא בעצבות | אף שחרד מאימת הדין יבטח שבדאי הכל יהיה לטובה

וזהו ענין אימת הדין שבימים נוראים, דאם הוא חרד ומתבהל כמפני ארי, הרי הוא כמאמר הכתוב 'חרדת אדם יתן מוקש' חס ושלום, אלא צריך להיות עם החרדה בוטח בה' שבדאי הכל יהיה לטובה, יהיה אף שיהיה, כמו שאנו אומרים 'כי ה' שופטנו הוא מלכנו הוא יושענו' [וכו'], על בן יש לקבל את היום טוב ברגש הנפש ובשמחה, לא בעצבות חס ושלום, ויתקיים בנו 'ובוטח בה' ישגב' (זכור ברית, תרע"ה):

חיי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

עקר הבכיה מתוך שמחה

שאל לאחד אם בכה בראש השנה, ואמר אז, שעקר הבכיה כשהיא מחמת שמחה, וגלה אז ענין הנפלא ב'שמך' גיליון כ'ל היום' (תהלים פט יז), שהוא ראשי תבות בכיה, כמבאר בסימן קע"ה (זה לשונו: עקר מעלת הבכיה הוא כשהיא מחמת שמחה וחדוה, ואפלו החרטה טוב מאד שתהיה מחמת שמחה, שמרב שמחתו בהשם יתברך הוא מתחרט ומתגעגע מאד על שמרד נגדו בימים הראשונים ומתעורר לו בכיה מחמת רב השמחה, וזה עקר מעלת הבכיה, שתהיה מחמת שמחה, וזה בכיה הוא ראשי תבות ב'שמך' גיליון כ'ל היום', שעקר הבכיה שתהיה מחמת שמחה בשמו יתברך):

תקיעת שופר

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

פתאום שהמלך קרוב אליו, התחיל לצעק בקולות מרים מאד, הושיעני אבי, הושיעני מלכי, מפני שהרגיש שהמלך בא עתה אל מקום הקרוב לו, נמצא שצעקתו היתה סימן התגלות המלך הוא.

גם תוספת שבירת לבו של ישראל על צרותיו, צרות אהביו וצרות כלל ישראל - סימן של הרגשת התגלות מלכות שמים הוא, אבל זה הכל אם בעקר יראתו אליו יתברך התחזקה, ותשוקתו להמליך אותו יתברך נגברה.

התפלות והזעקות בראש השנה הם מחמת הרגשת התגלות מלכותו יתברך

הנה גם בכל השנה שבים בתשובה כל אחד לפי מדרגתו, וגם בכל יום מתפללים על חיים בריאות ופרנסה, ובמה מתמיד יומו דראש השנה, בקולות, כלומר לא לבד בשעה שתוקעין בשופר, רק בכלל בחריפות של התשובה וחרירות גם של הבקשות על הפרנסה, וכל זה מפני הרגשת נפשותינו את אבינו מלכנו שנתגלה לנו. **וכנ"ל** כמו בן המלך שבשעה זו שמרגיש את אביו מלכו קרוב לו שצועק בכל לבו וכחו לא כפי שמבקש בכל השנה, כך צריכה להיות גם בקשתנו בראש השנה, יש לנו תקיעות שופר אבל כל התפלות וכל יום ההוא מתמיד בהקולות וזקוקת הצעקות, והוא גם סימן של הפרת התגלות מלכותו יתברך וקבלת על מלכות שמים.

מי שתפלותיו בימים אלו הם רק בבכל השנה, אף אם מרבה בפיוטים, מפל מקום כיון שלא בהתעוררות יתרה ולא ברעש הם, סימן הוא שאינו מכיר את אביו שנתגלה, מה שאין בן שתפלותיו בהתעוררות יתרה וברעש - סימן שמכיר הוא את אביו, כי נתגלה ומקבל עליו על מלכות שמים:

רזא דעונדא

רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זיע"א

שמחה וההתרגשות בעת אמירת 'לדוד מזמור'

'לדוד' מזמור אמר רבנו לפני קדיש תתקבל, פסוק בפסוק חזן וקהל, בקול חוצב להבות אש וברעש גדול, בבחינת שמחה, אבל משלב גם ביראה גדולה.

וכמה פעמים בשיחותיו הקדושים אמר, שפלא גדול בעיניו, שרבים העולם שאומרים מזמור הזה בתחנונים ובכבדות. והלא כשמוליכין את המלך להושיבו על פסא מלכותו מה רבה היא השמחה בעת

דבר חיים

רבי חיים מרדכי מנדבורנא זיע"א
תפלות כל הימים נוראים - עליה
ממדרגה למדרגה במסלה הנכונה
בקרבת הבורא

מסדר התפלות בימי הרחמים והסליחות
נוכל לדעת וללמוד, כיצד צריך
האדם לעלות במעלות הסלם העולה בית
אל ולהתקרב אליו יתברך שמו מדרגה
אחר מדרגה.

דהנה בימי הסליחות אנו מתחילים
ואומרים 'לך ה' הצדקה ולנו
בשט הפנים וכו' מה נאמר מה נדרש וכו'
(סדר הסליחות). כי הבושה מפני רע מעללינו
גדולה כל כך עד שאין לנו כלל מה לומר
ומה לדבר איזה דבור שהוא לפניו יתברך
שמו.

אמנם כשמגיע יום א' דראש השנה, אנו
אומרים 'וראתי בפצותי שיש
להשחיל' (תפילת שחרית, חזרת הש"ץ), כי הנה
יש לנו כבר קצת התקרבות לפניו יתברך
שמו עד שיש לנו כבר מה לומר ומה
לדבר, אמנם הפחד והמורא מפני הדר
גאון עזו מעכבים בעדנו מלהוציא את
הדבור.

ביום ב' דראש השנה, גדלה ההתקרבות
אליו יתברך יותר עד שאנו מתחילים
כבר לומר וילבקש, אלא שהשברון לב
עדין גדול, וזהו שאומרים 'אתיתי לחננו
בלב קרוע ומרתח' (שם).

ביום הפפורים הקדוש והנורא יום סליחה
וכפרה, אז גדלה קרבתנו אליו יתברך
יותר ויותר ומוסיפה והולכת, עד אשר
בשעת נעילה אנו כבר מסגלים לדבר אליו
יתברך שמו כפני ידידים כביכול ולומר
(חזרת הש"ץ) 'אב ידעך מנער':

לשונות של אור

אור המאיר

רבי זאב וואלף מרדכי זיע"א
על האדם לפשט מחשבתו מגשמיית
העולם הזה ולדמות כאלו עומד
בעולמות העליונים

תכלית הכוונה עתה בראש צריך כל אדם
לפשט את עצמו מגשמיית עוה"ז
כל מה דאפשר, ולהרגיש בפנימית מחשבתו
כאלו עומד למעלה בעולמות עליונים, שאין
שם התחלקות הזמנים. וידע נאמנה, כל עוד
שהוא מפשט יותר מהגשמיית ואינו זוכר
מעוה"ז כלום, ככה בורח מן הדין וכו':

המה, והם עושים כך ורצים לבתי כנסיות
הקדושים ומתפללים בהם כל היום בכל
הלב, בהתעוררות ובככיות ועושים תשובה,
וזהו מקלטם הבטוח ביותר עבור נשמתם,
וגם הם זריזים ומקדימים לבנות בתי
כנסיות והולכים שמה כל השנה לשפף
שיחם לפני הקדוש ברוך הוא.

וזהו שאמרו שהשופר של ראש השנה
— שהוא מרמז על תשובה — מרמז
לשופר של מתן תורה, כי שניהם נבראו
מקדם בריאת העולם אשר השם יתברך
ברב רחמי וחסדיו הגדולים הקדימם למכה
של החטאים שיהיו למחסה ולמגן לישראל:

עבודת התפלה

תולדות אהרן

רבי אהרן מרדכי זיע"א

העקר להתפלל בהכנעה פרוש המלות
ולאו דוקא כוונות על פי הסוד

ועקר הוא שצריך ליזהר בכל השנה,
ובפרט בראש השנה ויום הכפורים,
להתפלל סתם בפרוש המלות, ולא כאותם
המתפללים מתוך סדור האר"י ז"ל ואינם
יודעים בין ימים ושאלם בשום כוונה
והם מכונים כוונות זרות, רק העקר שיהיה
האדם שפל ברך ולהתפלל פשוט בפרוש
המלות, ולדבק עצמו על האותיות התפלה,
והאותיות עצמם הם באים למעלה ונעשים
הכוונות והיחודים מעצמם, כי מי שאין לו
גלוי אליהו ורוח הקדש האף יכול לבנות
בצורפים ויחודים. נמצא הכלל הוא רק
לדבק עצמו אל אותיות:

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א
תפלה בהשתוקקות ומתיקות להמתקת
הדינים

שנינו במסכת ערוכין (פ"ג מ"ז): ראש
השנה שהיה ירא שמה תתעבר
מערב אדם שני ערוכין. 'תתעבר' מלשון
עברה וזעם. אם מפחד ומתיארא פן תתעבר
חס ושלום בחינת עברה וזעם בראש השנה,
העצה לערב ב' ערוכים, 'מערב' לשון
מתיקות, ב' פעמים עירוב בגימטריא וב'ו
תדבקו"ן, ובגימטריא תקע"ו בחדש שופר,
הינו לדבק את עצמו בתפלה של השתוקקות
וכלות הנפש מרב מתיקות רק למען כבודו
יתברך שמו, וכן לתקע בשופר לשם יחוד
קודשא בריך הוא, ואז נעשה השם יתברך
חסד למענו יתברך:

העולם. והנה בכל ראש השנה נתגלה זה
בצד מה, על פן נקרא ראש השנה בחינת
ראש.

האדמו"ר מקוצק זיע"א בעת התפלות
והתקיעות ללא שום תנועה

וספר כבוד קדשת אבי אדמו"ר זצלה"ה
שהוא התפלל ראש השנה בקאצק
בחדר מיוחד הנסמך לבית המדרש, שבחדר
ההוא התפלל תמיד כבוד קדשת זקני
זצלה"ה, וראה אותו בעת התפלות
והתקיעות כמו עמוד בלי שום תנועה רק
פניו היו בוערות כלפידים.

ונראה שהתקיעות מעוררין זה, באשר
באין מפנימיות הלב בלתי תנועת
ה' מוצאות הפה, על פן בכחם לעורר גם
פן בחינה זו שהיא למעלה מן התנועה
בכל אחד ואחד כפי מהותו בצד מה,
וזהו זכירת עקדת יצחק ומתמלא עליהם
רחמים וכו' (ליל ב' דרי"ה תרע"א):

דורש טוב

רבי נחום מרדכי מטשורטקוב זיע"א

הקשר בין השופר למתן תורה והרמז
מכר לענין התשובה

מוכא בספרים הקדושים, דהשופר של
ראש השנה הוא רמז לשופר של
יום מתן תורה, ומהי הכוונה בזה. אלא
השופר של ראש השנה מרמז על תשובה
כמו שנאמר (עמוס ג' ו') 'אם יתקע שופר
בעיר ועם לא יתברך, ויחכימו וי'ל אָמרו
(פסחים נד.) שתורה ותשובה נבראו קדם
בריאת העולם.

ונראה מזה ששניהם מיום בריאתם
תעודתם הגדולה היא לעורר את
עם ישראל שלא יפלו חס ושלום לתהום
היאוש, ובכח למוד התורה הקדושה וקיום
מצותיה המה מקשרים לבוור עולם, ואם
חס ושלום לפעמים נופלים ממדרגתם ולא
ישמרו מצות ה' ותורתו אז התשובה היא
תרופתם.

הלמוד מקול האזעקה בעת מלחמה

ונוכל לקחת מוסר השכל מהעת הזאת,
כי חס ושלום אם יתקע בעיר
אזעקה, אז כל אחד ואחד חרד לגופו ורץ
למקום מקלט בטוח ועושה מה שביכולתו
לעשות למען הצל עצמו, ועוד אף מזרזים
ומקדימים לבנות המקלטים, על אחת כמה
וכמה אם יתקע בראש השנה קול השופר
המעורר לשמירת הנפש והנשמה, שצריכים
לעשות מה שביכולת לתקנת הנשמה.

אבל האמת היא, כי עם ישראל קדושים

אור יהושע

רבי אברהם יהושע העטיל ממעון יבוצו זיע"א

דבקות המחשבה בר"ה מסייעת לכל השנה

שמעתי מחמי הרה"ק מרוזין זלה"ה: כשאיש הישראלי זוכה לקדש המחשבה הראשונה ביום הזה בר"ה לעבודת השי"ת, אזי בנקל לילך בזה המדרגה כל השנה, להיות דבוק תמיד בה:

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

זכות עבודת חדש תשרי בהתלהבות יתרה וברגש עצום מנצחים בדין

ובזה למוד גדול לאיש הנלחב בימי הנוראים אלו – שלא להיות קר רוח, אלא יעשה כל עבודת החדש השביעי בהתלהבות יתרה וברגש עצום, ובכח זה עומדין בקומה זקופה ומנצחין דינא (נצבים תרע"ג ד"ה אתם):

שיחות הר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

מעוט הדבור

בראש השנה ביום הראשון צריכין למעט בדבור מאד מאד:

דרשות חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

בימים הנוראים מצטרפים עמנו בתפלותינו נשמות המתים והאבות

קבלנו שבראש השנה ויום הכפורים הנשמות הקדושות שכבר מתו ונשמות האבות מצטרפים עמנו בבית הכנסת בתפלתנו:

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

תפלה בכונה בר"ה מעלה את תפלות כל השנה

אם מתפלל בראש השנה בכונה מעלה כל התפלות של כל השנה, שחרית לשחרית ומנחה למנחה וכו':

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

על ידי השמחה והתחזקות אין יכול הדין לחול על האדם

והנה אבינו אב הרחמן, בראתו כי ח"ו נגזר עלינו רעות, אזי השי"ת עוזר להאדם שיוכל להתחזק עצמו בשמחה, וכאשר יש לו להאדם שמחה אזי לא יוכל כח הדין לשלט בו ח"ו, כי על ידי השמחה הוא ממתיק כח הדין מעליו כנ"ל:

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

קבלת על מלכות שמים בשמחה

וכפי השמחה בראש השנה בקבלת מלכותו יתברך שמו כן מתקיים כל ימי השנה (תרס"א):

חדושי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

אפלו המשעבד כל השנה לתאוותיו ומדותיו והרגליו יכול לצאת מהם בראש השנה

בר"ה יצא יוסף מבית האסורים וכו', שהקדה הישראלית נקראת יוסף יוצאת מבית האסורים בר"ה, שאפלו אותם האנשים שהם ביד לבם והם אסורים שלא יכולים לצאת לחפש, יוצאים בר"ה לחפש:

אמרי יהושע

רבי יהושע אשור מפוריסוב זיע"א

הפחד מפני השאלה 'אי מלכא אנא'

וכמו שאמר מרן איש אלקים קדוש הגאון בעל קדשת לוי מברדיטשוב זצ"ל זי"ע שירא מאד בשעת אמירות המלכיות בר"ה מחמת השאלה שאיתא בגמרא 'אי מלכא אנא אמאי עד השתא לא אתית לגבאי' כל השנה שלפניה:

תולדות אדם

רבי יהושע מאוסטרובה זיע"א

היהודי הקדוש זיע"א השיג בכל ר"ה השגה חדשה לעבודת הבורא

שמעתי בשם הרה"ק היהודי זצללה"ה זי"ע שבכל ר"ה השיג השנה חדשה איך לעבד השי"ת – עד שהיה נדמה לו שכל מה שעבד להשי"ת בשנה העברה לא היה לו עדין שום ידיעה כלל בעבודת השי"ת (פרשת משפטים):

אוצרות גאוני הדורות

עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת (כט כח)

מעשה נסים

רבי נסים הפה"ן זצ"ל

קיום כל המצוות על ידי ערבות ישראל

אפשר על פי מה שאמר הקדמונים ז"ל מפני מה גזר הקב"ה על ישראל שכל אחד נתפס בעון חברו אם אינו מוכיחו מדין ערבות, מפני שכל אחד מישראל צריך לקיים כל הרמ"ח מצוות ויש"ס לא תעשה שבתורה, ודבר זה אי אפשר, לפי שיש מצוות שאין אדם יכול לקיים לפי שלא נתחייב בהם, ויש

חובת התפלה בצבור בימי הגלות **ויש** לפרש יותר על פי מאמר רבותינו ז"ל, 'פנה אל תפלת הערער' דהינו דור הגלות שאין להם כלום כי אם התפלה, ואמרו רז"ל (ברכות ו.) 'הן אל כפיר לא ימאס' שתפלת רבים מקבלת, וכן אמרו (שם ח.) 'בעת רצון עניתיך' אימת עת רצון, בשעה שרבים מתפללים. ומאחר שלא נשאר לנו רק תפלתנו על כן אמר היום שאתם בגלות, צריכים כלכם רבים לעמוד לפני ה' כדי שתקבל עבודתכם לפניו.

הנסתרת לה' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם וגו' מחטב עציד עד שאב מימיד (כט ט-י)

וידבר משה

רבי משה פולק זצ"ל

נתינת דין וחשבון למעלה

על פי מאמר רז"ל (יומא לה:) הלל מחיב עניים, אלעזר בן חרסום מחיב עשירים כו'. ואל יחשב אדם להנצל על ידי טענות שמטעהו בם היצר הרע. וזה שאמר אתם נצבים כלכם לפני ה' לתת דין וחשבון, הן ראשיכם כו', הן חוטב עציד כהלל ושואב מימיד.

פי שם ביתו.

והשוּפֵר לא די שהוא מערַבב השָׁטֶן שלא יקטרג עליו, אלא גורם שהשָׁטֶן יהיה לאדם למליץ ישר ביום כפור, על דרך המדרש (פרקי דרבי אליעזר פמ"ו) אמר סמאל לפני הקב"ה יש לך עם אחד כמלאכי השרת כו', עד והקב"ה מקבל עדות המקטרגים, והוא סמאל הוא מלאך המות, הוא שטן ויצר הרע.

תועלת שני יוצא מן השופר, שמדת הדין המקטרג על החוטאים יתפּף למדת רחמים ולמד עליו סגוריא, כמו שלמדו מפסוק 'עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר' [עין כל זה בעוללות אפרים במאמר קפ"ב], ורז"ל אמרו שהצדיקים מהפכים דין לרחמים, שנאמר 'ויזכר אלהים את נח'.

וזהו שנאמר 'כי נפלאות עשה', ומהו הפלא, 'הושיעה לו ימינו', זהו פלא ראשון שאפלו השטן העומד על ימינו לשטנו, לא זו שאינו מקטרג אלא הושיעה לו ללמד עליו סגוריא. פלא שני הוא, ש'זרוע קדש' של הקב"ה דהינו מדת הדין הרמוז ב'זרוע שמאל', כי מדת הדין מהשמאל מדת הגבורה והזרוע, גם מדה זו יהיה לאדם לישועה כאומר.

בית פרץ

רבי פרץ ב"ר משה זצ"ל

רמז הפסוק שראש השנה הוא יום הדין

איתא בספר רוקח מנין לנו רמז בתנ"ך בראש השנה הוא יום הדין, בתורה לא כתיב רק 'יום תרועה' שצריך לתקע שופר, וגם 'מקרא קדש' יהיה לכם יום טוב, מה שאין כן שהוא יום הדין על כל באי עולם היכן רמזה לנו, ומביא לו רמז מן תהלים (קט"ז) מה שאמר דוד המלך ע"ה 'למשפטיך עמדו היום', ו'עמדי' לשון שתיקה כמו שכתוב (נחמיה ח ד) 'ויצמד עזרא'.

והינו שבכל הרגלים כתיב 'ביום', בפסח כתיב ב'ארבעה עשר יום לחדש', ובשמיני כתיב 'וביום הבכורים', וכן בסוכות ושמיני עצרת, ודוק ותשפח. מה שאין כן בראש השנה לא כתיב תבות 'ביום', והינו 'בחדש השביעי באחד לחדש', ולא כתיב 'ביום ראשון לחדש'.

וזה שאמר דוד 'למשפטיך', אם תרצו לידע אימתי הוא משפטיך שהאדם נדון בו, זה הסימן יהיה בדרך 'עמדו היום', נשחק מן תבות 'היום', לא הזכיר יום כלל רק באחד לחדש.

שבין אדם למקום. והנגלת רצה לומר ואיזה מין מהעבירות נגלות ואינם נסתרות, הינו מי שבינו ובין חברו, וזהו אמרו לנו ולבנינו, ונתן טעם דעבירות שבין אדם לחברו יהיו נגלים, משום לעשות את כל דברי התורה הזאת, דהינו על ידי קיום מצות 'ואהבת לרעך כמוך' זה כלל גדול בתורה על ידי שיפס חברו כמו שאמרו.

לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה (ל יב)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיא זצ"ל

הזוכה בחכמה עשירות וגבורה יכניע עצמו ויודה לה' שזכה בהם

אמרו ז"ל (עירובין נה.) 'לא בגסי הרוח היא'. ואפשר 'היא' ראשי תבות הלל, יוסף, אלעזר, והוא שבשלשה ענינים יכול האדם להתפאר, והם חכמה, עשירות, גבורה. ואין האמת כן, אלא אדרבא אם נותן ה' לאדם חכמה, גבורה, עשירות, יכניע עצמו ויודה לה' שזכה להם, כמו שנאמר (ירמיה ט כב) 'אל יתהלל חכם בחכמתו' וגו'. והגבור הוא בנוי וכלפי ובכח.

וזה שאמר לא בשמים בגסי הרוח היא. והראיה, הרמז, הלל שהוא חכם והלכה כמותו מצד הענוה (עירובין ג.) וכן יוסף מצד הכח והנוי, וכן רבי אלעזר בן חרסום מצד העשירות (יומא לה.).

ואף על פי שגם הלל ויוסף היו עשירים לבסוף לא הזכירו אותם רז"ל, אלא במדה שהיתה בכל אחד מקדם פנוע, וכמו שאמרו ז"ל שאלו השלשה הם מחיבים העשירים ועניים ובעלי יפי.

ראש השנה

ארח לחיים

רבי שלמה אפרים מלונטשיץ זצ"ל

סגורית השטן ומדת הדין על ישראל

מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו (תהלים צח א). יאמר על תועלת של השופר שתוקעין בראש השנה שגורם לערַבב השטן העומד על ימין אדם לשטנו, כי מטעם זה הופכין השופר לצד ימין לפי שנאמר (זכריה ג א) 'והשטן עמד על ימינו', והטעם הוא, לפי שהכח המתאנה שבאדם משכנו בכבד המנח בצד ימין, והשטן הוא היצר הרע מצא לו מקום להתגרות באדם מצד כח המתאנה שתפו

מצות מידים לכהנים בלבד או לישראל בלבד וכדומה.

לכך עשה הקב"ה ענין הערבות שכל אחד נתפס בעון חברו אם אינו מוכיחו, או אם אינו עושה בו משפט אם הוא גדול הדור, וממילא כל אחד נהנה במצות שמקיים חברו, וגדולה מדה טובה ממדת הפרענות, ואם כן אף על פי שזה לא קיים מצוה זו, הרי הוא נהנה במה שקיים חברו, באפן שבין כל ישראל נתקיימה כל התורה בכלל ובפרט.

וזהו כונת אמרו הנסתרת לה' אלהינו, רצה לומר העבירות שהם נסתרות מבני אדם הם לה' אלהינו ואין ישראל נענשים עליהם, אבל הנגלות לבני אדם הם לנו ולבנינו, רוצה לומר מגיע לנו ענש מהם אם לא נוכיח או לא נעשה בהם משפט היכא דאפשר, ונתן טעם לדבר שעשה ה' יתברך שכל אחד נתפס בעון חברו, הוא כדי לעשות את כל דברי התורה, כדי שכל אחד יהנה במצות שקיים חברו והיו כאלו הוא עצמו קיים כל מצות התורה.

משביל לדוד

רבי דוד צבאח זצ"ל

פרוט החטאים בצנעה

ומידיד נפשי אחי אמי כחה"ל שלמה בנשתי י"ץ שמעתי מפרש על דרך הגמרא (יומא פו.) ב'שוב תרי קראי, כתיב (משלי כח ג) 'מכסה פשעיו לא יצליח', וכתיב (תהלים לב א) 'אשרי נשוי פשע כסוי חטאה', ותרין לה תרי שנויי. א. כאן בחטא שאינו מפרסם, כאן בחטא מפרסם. ואי בעית אימא כאן בעבירות שבין אדם למקום, כאן בעבירות שבין אדם לחברו.

והשתא מפרש קרא לכל אחד מהתרוצים, דלפי תרוץ הראשון דיש לחלק בין חטא מפרסם לחטא שאינו מפרסם הכי קאמר, הנסתרת רצה לומר אם העבירות הם נסתרות ואינם נגלות, אזי הדין הוא דאינו מפרסמן בשעת הודוי, וזהו אמרו לה' אלהינו דאינו מתודה רק בינו ובין המקום. והנגלת עבירות שמפרסמים, אזי דינם הוא שיתודה לפני בני אדם, וזהו לנו ולבנינו רצה לומר בפני אדם, והטעם לעשות את כל דברי התורה הזאת, וממנו יראו ויזכרו מוסר לשוב בתשובה הם.

ולפי תרוץ השני דיש לחלק בין עבירות שבין אדם למקום לשל חברו הכי קאמר, הנסתרת רצה לומר איזה מין מן העבירות [ניהי] נסתרות ולא יהיו נגלות, הינו מי שהם לה' אלהינו, דהינו עבירות

ברית שלום

רבי פינחס ב"ר פילטא זצ"ל

שני ימי ראש השנה נחשבים כיום אחד
ארוך זכר שלא שקעה החמה באחד
בתשרי

אמר במדרש (ב"ר יא ב), רבי לוי אמר שלשים ושלשה שעות שמשה אותו האור, שנים עשר של ערב שבת, ושנים עשר של ליל שבת, ושנים עשר של שבת, כיון ששקעה החמה במוצאי שבת התחיל החשך ממשימם וכא וכו'. ולפי שיצירת אדם הראשון היה באחד בתשרי והיה יום ארוך, לכך אמרו חז"ל (ביצה ד:) דתרי יומא דראש השנה הן כיומא אריכתא וקדשה אחת היא.

וזהו שאנו אומרים בתפלת ראש השנה 'זה היום תחלת מעשיך', רצה לומר שאדם הראשון נברא בראש השנה, זכרון ליום ראשון, פרוש, מה שאנו עושין ראש השנה כיום ארוך בראשון, הוא זכרון ליום ראשון וכדפרישית. (פר' אמור)

לחמי תודה

רבי צבי הירש הורוויץ זצ"ל

ערבוב השטן בכסוי הלכנה

והנה ידוע מה שדרשו חז"ל (ר"ה ח:) על מה שאמר קרא (תהלים פא ד) 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו', איזהו חג שהחדש מתכסה בו, זה ראש השנה. ולכאורה נראה הטעם על פי מה שהביאו התוספות (ר"ה טז: ד"ה כד) דעקר ערבוב השטן במה שתוקעין וחוזרין ותוקעין, הינו משום שעולה על דעתו בתקיעות הללו דודאי היום אתי משיחא, והוא קול שופר של הגאולה.

ואם כן יש לומר דמשום הכי הקבע ראש השנה בחדש שהלכנה מתכסה בו, משום דזולת זה יש הרגש מחלט שלא בא משיח עדין, שהרי בביאת משיח אור הלכנה מתרבה כמו שאמר קרא (ישעיה ל כו) 'והיה אור הלכנה כאור החמה'.

לחמי תודה

רבי צבי הירש הורוויץ זצ"ל

ענש מניעת התשובה בראש השנה על ידי התקיעות

יש לתן רמז למה שאמר השי"ת לנחש (בראשית ג טו) 'הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב', רצה לומר על פי מאמר

חז"ל (ר"ה טז:) כל שנה שאין תוקעין בתחלתה מריעין לה ח"ו בסופה, והינו שלא נתעוררו לבכם בתשובה על ידי תקיעת שופר. וידוע דנחש הוא יצר הרע הוא שטן, ורמז לדבר ד'נחש' עם הפולל עולה שני"ט גימטריא 'שטן'.

וזה שאמר 'הוא ישופך ראש', רצה לומר בראש השנה, שעל ידי התקיעות מערבב השטן והעולם חוזרין בתשובה, אבל אם אין מתעוררין לבכם בתשובה שלמה בראש השנה על ידי התקיעות, אזי 'אתה תשופנו עקב' רצה לומר שח"ו מריעין להם בסוף השנה, מלשון 'עקב' דהינו סוף.

מי נח

רבי נח קניגסברג זצ"ל

הזמן לתשובה בעת תקיעת שופר

עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר (תהלים מז ו). פרוש האדם יכול לעלות אל אלקים על ידי תשובה שמגיע עד כסא הכבוד, ואימתו, 'בתרועה', פרוש בעת קול שופר, כי אז העת מכשר ביותר לתשובה לכל יחיד.

מעשי צדיקים

אם יהיה נדחק בקצה השמים משם יסבך ה' אלקיך ומשם יקחך (ל ד)

לאברהם יקר וחסיד נלהב של הרה"ק **השפתי צדיק** זיע"א, היה בן מחונו מכשר ומפתח, שגלה כבר בשנות ילדותו המקדמות נטיה למוזיקה. ככל ילד קטן שמחו הוריו עם הכשרון המתפתח בבנם היקר, והשתדלו לטפחו ולעודדו בכל האמצעים שעמדו לרשותם.

עם הזמן כאשר גדל הילד והגיע למצוות, שלחוהו למרחקים לשיבה בה יהגה בתורה עם בני גילו, אולם תחביבו, המוזיקה, לא עזבו גם שם, אדרבה, הוא התמכר לכך יותר ויותר, אולם הוריו עדין לא שיתו לבם כי כשרונו נעשה מסכן עבורו.

בימים ההם שהו הנערים בישיבות זמנים ארוכים, כאשר נקפו הימים, חפצו ההורים לשמע על התקדמותו של בן טפוחם בישיבה, הם שלחו לו מכתב חם, בו בקשו את בנם אהובם לעדכןם מהמתחדש עמו בתקופת שהותו בישיבה, כן התענינו כמה מסכתות כבר למד, ובאלו חלקים נוספים בתורה הוא משקיע.

אדרבה ואדרבה, השיב למקרביו, ככל שיבואו אלי מעט אנשים, כך יפחת הבטול תורה ותפלה ולא יפריעו לי תמיד מעבודתי, אותה אני מכרח לעשות בשביל השלמת נפשי.

חמש עשרה שנה ישב הרבי בפאטיק עד שנת תרכ"ו, אז החליטו גויי המקום שהגיע הזמן לבנות בית תפלה חדש בעיר, ולפי נימוסי המקום, על כל בעל אחזה המתגורר בעיר להרים תרומה להקמת הבית תפלה.

לבית הרבי מטשורטקוב הגיעה משלחת מטעם כמרי המקום להודיע שגם הרבי צריך להשתתף בהקמת הבית תפלה, והרבי הבין שאם יסרב לבקשתם, הדבר עלול לעורר שנאה גדולה מהגוים כנגד יהודי המקום.

אך מאידך, להסכים לבקשתם להשתתף בבנין התפלה גם לא בא בחשבון, לכן מיד מכר הרבי את אחזת אביו הקדוש בהסכמת אחיו הקדושים, ועוד באותה שנה יצא לגור בעיר טשארטקוב.

(דברי דוד)

ותראו את שמוציהם ואת גלליהם (כט טז)

כאשר הצרף הרה"ק רבי ישראל מרדכי זיע"א לברח מרוסיה לאוסטריה, תבעה מממשלת רוסיה שייסגירו אליהם את הרבי, ובמטרה להצילו, רכשו החסידים אחזה בעיר פאטיק ומאחר ועל פי חקי אוסטריה נעשה כל בעל אחזה כאזרח, המדינה אינה מחיבת להסגירו למדינה אחרת.

לאחר הסתלקות הרה"ק מרדכי, ישבו כל בניו הקדושים באחזה זו עד שהשתקעו כל אחד במקומו, רק הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זיע"א שבחלקו נפלה האחזה בעת חלקת הירשה בין האחים, נשאר בפאטיק שנים רבות.

בפנה נדחת בגליציה שכנה פאטיק, במקום שהיה קשה להגיע אליו, הנבאים בקשו והתחננו פעמים רבות לפני רבי דוד משה שיעזב את פאטיק ויתישב באחת הערים במרכז גליציה כמו שעשו כל אחיו, מאחר ופאטיק אינה מקום הגון עבור רבי של חסידים ולא נתן להקים במקום חסידות גדולה.

אבל הרבי לעצמתם סרב לשמע לבקשתם,

השפתי צדיק שהיה כהרגלו ער גם בשעה זאת, ישב בחדרו ועסק בתורה, כאלו צפה לבואם, עם כניסתם לחדרו, ראה הצעיר את דמות קדשו של הרבי וקנס תחתיו מתעלף, לאחר שעוררוהו מעלפנו הכבד, פרץ בבכי נרגש.

אביו נסה לדובבו משך זמן רב, עד אשר הצליח לחלץ מפיו פשר ההתעלפות, זקן הדור פנים בעל זקן לבן ארוך, נגלה אליו מדי לילה במשך תקופה ארוכה מאז התחתן עם הנכרית, ודבר על לבו שיעזבנה ויחזר לצור מחצבתו.

בפעם האחרונה, הגיע אליו הזקן ואים שיהרגנו, אם לא ישמע לדבריו ויעזבנה תכף ומיד, הוא אף החל לחנק אותו, עד שהבטיח לו שמיד עם אור בקר יברח מהבית וישוב להוריו, וכך עשה, כעת בראותו את תאר פניו הקדושות של רבנו, גלה שהוא הזקן שגראה בחלומו בלילות ואים להרגו אם לא יחזר בו מדרכו הרעה.

כאשר שב אל הרבי, הוא הרגיעו, הסתגר עמו לשיחה ארוכה, ונתן לו דרך תשובה. הצעיר קרב אט אט חזרה לתורה ולמצוות, החל להקפיד על קלה כבחמורה עד שהפך לבן עליה, הקים בית נאמן בישראל, והיה לאחד מחסידיו הנלהבים של השפתי צדיק. (תולדות השפתי צדיק)

ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום (ל ב)

כאשר חונן הרה"ק הביית אברהם מסלאנים זיע"א את עפר ארץ הקדש בשנת תרצ"ג, התיסד השטיבל הראשון של חסידי סלאנים בעיר הקדש ירושלים.

מאחר והיו שנוי נסחאות בין חצר הקדש סלאנים שבחוץ לארץ, לבין נסח התפלה שהיה שגור בקרב החבראי קדישא דחסידי סלאנים בעיר הקדש טבריה, נכנסו לשאל את חות דעתו כיצד יקבעו את נסח התפלה, והוא השיב, "מצדי אפשר להתפלל אף בנסח אשכנז, ובלבד שיתפללו".

כאשר נגשו אל הרה"ק החלקת יהושע מביאלא זיע"א לברר אודות נסח מסים בסדר התפלה, התבטא בפני השואלים, "במקום שתבקשו לדעת מה אני מתפלל, עדיף שתבוננו עלי האיר אני מתפלל". (אור עולם)

הוא נשא את הנוצרה לאשה מאחר ואינו רואה בכך בעיה כלשהי והתאקלם פראוי בחברה הגבוהה, הוא סים את המכתב באחול לבבי להוריו האהובים, שגם הם בקרוב "יגלו את האור".

האב התמוטט עם קריאת המכתב, כחותיו לא עמדו לו, לאחר התאוששות מועטה נשא את רגליו ומהר להדפק על דלת רבו השפתי צדיק, כאשר הגיע תורו והוא נכנס פנימה, פרץ בבכי נסער מבלי יכלת להרגע, בקול רם מאין הפוגות.

בין יבבה ליבבה, במשפטים מקטעים, ספר לרבי את הארוע הנורא שארע עמו, תוך כדי האשמת עצמו, מדוע הספיל לעשות, כיצד לא הגיע עד עכשו אל הרבי טרם נהיה כה מאחר, אז היה מחפש עצה וישועה יותר בנלק.

לבו הרחום של הרבי אשר נטל על עצמו את צרות עם ישראל, הזדעזע לשמע ספור הזועה, בכיו של האיש וצערו נגעו לנפשו, הוא נטל בשתי ידיו את ידו של האיש ולחץ אותה בהתרגשות, והבטיח בפה מלא כי בקרוב תבוא הישועה, בינתיים אל לו לאב לעשות מאומה.

דברי הצדיק היו כצרי לנפשו הפצועה של האיש האמלל, הוא מצא נחם אצל הרבי שהשתתף בצרתו, ויצא מאת פני הקדש בתקוה ובאמונה חזקה בדברי הרבי כי בקרוב יחזר בנו האובד, הוא הרבה בתפלות ובאמירות תהלים, וספר את הימים והשבועות.

כעבר כמה וכמה שבועות בשעת ליל מאחרת לאחר חצות, נשמעו נקישות עזות על דלתו של האיש, האב למוד הסכל שנוחר מהדפיקות הפתאומיות, קם ממטתו ופתח בחשש את הדלת, ואכן, הלא יאמן ארע, הבן האובד עמד בפתח בעינים דומעות ומשפלות, כלו נסער.

"משמים" הראו לי שעלי לחזר בתשובה, מלמל במבוכה, האב הנרגש שלא ידע אם לחחק או לבכות, החליט מיד כי מאחר והרבי היה שתף לכאב ולסבל שהיו מנת חלקם תקופה ארוכה, מן הראוי לשתפו גם בשמחה הגדולה בהתגשמות הבטחתו.

הבן לא שש לקראת הפגישה, אם לפני כן לא אהד את החסידות, לצנינים היו החסידים בעיניו, הרי שעתה היה רחוק מהם פרוק מזרח ממערב, מה גם שהשעה הייתה מאחרת מאד, אף האב התעקש ולא הסכים לוותר בשום אפן, הוא הביא את בנו בעל כרחו אל הרבי.

התשובה שהגיעה באחר רב, הייתה כואבת מאד וקצרה מהמצפה, המכתב כלל דיווחים נלהבים מהתקדמותו הרבה בשדה המוזיקה, שנפר כי היא כבר מלאה את כל עולמו של הנער התוסס.

בנוסף הובאה הודעה יבשה בשולי המכתב, כי בקרוב ממש מתעתד הנער להרחיק נדד עד וינה הגדולה, שם מתכנן הבחור הנמרץ להשקיע את מיטב כחותיו בלמודי המוזיקה מפני זמרים ומנהלי אופרה מפורסמים, להבחן ולהתקדם בנושא.

את יגונם הרב של ההורים השבורים והרצוצים אין לשער, הם הודרו ושלחו מכתב נוסף לבנם בו התחננו לפניו שלא יעשה את טעות חייו, שינטש את המוזיקה, וישקיע מרצו וכחותיו הבורכים בלמוד.

על מכתב זה כבר לא קבלו מענה, כעבר זמן רב שלח הבן יקיר' מכתב קצר מוינה בו הודיע כי הבחינות עברו בהצלחה, הוא רכש לעצמו חברה כלבבו, צעירים מתרבתים ומתקדמים, שאינם חשוכים ונעולים בין דפי הגמרא, מבינים ובעלי ידע נרחב בכל השטחים, ובפרט במוזיקה.

בנוסף הודיע כי למען המשך התקדמותו המוסיקלית הוא עובר לברלין, שם ימשיך את הבחינות עד לקבלת תאר בכיר ומשרה מכבדת. ההורים האמללים לא מצאו מקום לעצמם מרב צער ובושה, האשימו את עצמם בכך שנתנו יד לטפוח כשרונו של בנם, ובכך דרדרו אותו עד שהגיע להיכן שהגיע.

שוב מהרו ושלחו מכתב נוגע ללב, בקשו והפצירו בכל לשון של בקשה, שיעצר לפני שיהיה מאחר מדי, ויעזב את חבריו הרעים בפרט, ואת המוזיקה כלה בכלל, אולם לא נענו.

אחר כמה חדשים שלח הבן מכתב נוסף בו הודיע כי הוא בברלין, התבסס בה ומצא את מקומו, כן הודיע כי בקרוב ממש הוא הולך לשאת לאשה נערה נוצריה, אותה הכיר בלמודיו בברלין.

לסבלם של ההורים המסכנים שהזדקנו בטרחם עת מרב דאגה וצער מירידתו של בנם, לא היה גבול, למקרא המכתב נבהל האב, שלח מברק דחוף בו הוכיח את בנו במלים קשות, והודיע לו כי הצעד שהוא אומר לעשות, פרושו התנתקות מכלל ישראל.

תשובתו השתצנית של הבן לא אחרה מלבוא, הוא הודיע בהחלטיות כי "עיניו נפקחו" לראות את "אור הקדמה",

ראש השנה

המנחה האחרונה של השנה

מדי ערב ראש השנה, נוהג היה הרה"ק המאור **עינים מטעננוביל** זיע"א להתפלל את תפלת מנחה של ערב ראש השנה לפני התבה בהתלהבות גדולה ובדבקות עצומה, וכל הקהל אחריו היו מתאמצים להתפלל תפלה זו, שהיא התפלה האחרונה של השנה, בכונה ובהתלהבות. **שנה** אחת בעוד חרדת אלקים ולהבת אש קדש סבבו את כל באי בית המדרש, הרגיש נכדו הרה"ק **רבי שלום שכנא מפראהביט** זיע"א נפילת המחין, ולא עלה בידו לכוון בתפלתו כפי רום דרגתו והרגלו.

הדבר גרם לו צער רב וחלישות הדעת, כי דוקא בתפלה זו בה אפשר להעלות את כל התפלות של השנה הוא איננו מצליח להתפלל כרצונו, ואפילו התקשה לכוון את פרוש המלות ככל פשוטי העם, בצר לו יצא את בית הכנסת, ונעמד להתפלל בקרן זוית בפרוודור המשמש כמבוא לבית הכנסת.

בליל ראש השנה אחר תפלת מעריב, פנה רבי שלום שכנא אל חותנו זקנו המאור **עינים** לברך ולהתברך בברכת השנים, אף כאשר ראה אותו המאור **עינים** הוא שאל מיד, "מה הרעש שגרמתם בתפלתכם היום, כי כמה אלפי נשמות נדחות היה להם תקווה היום, על ידי תפלת מנחה שלכם". (דברי דוד השלם)

זכרנו למענך לחיים טובים

ספר הרה"ק **רבי ישראל מטשרטקוב** זיע"א, כי בליל ראש השנה אחר קדוש שוחח אביו הרה"ק **רבי דוד משה מטשרטקוב** זיע"א אודות הרה"ק **רבי לוי יצחק מברדיטשוב** זיע"א, שרגיל היה בכל ימות השנה ובפרט ביום ראש השנה, להמליץ טוב על עם ישראל.

ממליץ היה הקדשת לוי ואומר, "רבונו של עולם, כל המזל וההצלחה של עם ישראל נכנס כלו לצרכיך, כי מה עושה יהודי קשיש לו פרנסה ברוח, מגדל בניו לתורה, מפזר עבור ענג שבת, פותח ידו לצדקה, כך שעקר הוצאות היהודי הולכים רק עבור מצות ה', אם כך מדוע לא תושיע את עם ישראל ותכתב להם פרנסה ברוח. **הוסיף** על כך הרה"ק **רבי ישראל מרוזין** זיע"א ואמר, כי על פי זה יש לפרש מה

שאנו מבקשים בראש השנה ועשרת ימי תשובה, 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים', כי הלא הכל רק 'למענך אלקים חיים', דהינו כל חיותנו וכתבתנו הטובה, הכל למענך, שנוכל לעבד את ה' לשמור חקיו ולחיות למענו. (נצי ישראל)

ממליכים את מלכו של עולם

הנהגה מיוחדת היתה להרה"ק **החלקת יהושע מביאלא** זיע"א בראש השנה, שכן הגם שבימות השנה מקפיד היה שלא לשתות מים כמו שהם מבלי לערב בהם דבר, הנהגה זו יסודתה בהרי קדש, וחסידי ואנשי מעשה וצדיקי קמאי היו נזהרים בכך לאור דברי הרה"ק **רבי חיים וויטאל** זיע"א, שכתב (סערי מדושה ח"ב) 'יסוד המים ממנו תאות התענוגים, כי המים מצמיחים כל מיני תענוג'.

בכל השנה היה הרבי נזהר בכך עד מאד כמו ביתר הנהגותיו עד כדי מסירות נפש, ולא ותר על כך בשום מצב, אפילו בעת שהיה בבית החולים והצריך לבלע תרופה עם משקה, מאחר והיה במקום רק מים, סרב הרבי לטל את התרופה הגם שהיתה נחוצה לו מאד.

כך גם בימי השיץ הלוהטים ביותר, מעולם לא שתה מים לבד רק יין או תה חם, אולם בראש השנה נוהג היה לשתות מים כמו שהם, בלא לערב בהם מאומה. **תחת** אחד השיחים אמר הרבי בטעמא דמלתא, כי המלכים היו נמשחים על המים כדאיתא (הוריות יב), ומאחר וביום זה אנו ממליכים את מלכו של עולם עלינו ועל כל הבריאה, על כן הוא שותה מים. (אור עולם)

קבלת על מלכות שמים ללא פחד

בעירו של הרה"ק **הבית אהרן מסארלין** זיע"א, שמש כמושל המחוז גוי רשע ששלט ביד רמה, ומידי שנה בחדש אלול, היה הבית אהרן שולח לו מטבעות זהב על ידי אחד מאנשיו בשם ר' משה שהיה מקרב למושל, כדי לשחד אותו שלא יבא לבדק את הדרכונים של אנשי שלומו שבאו בהמוניהם לימים הנוראים. **באחת** השנים שלח המושל להודיע, כי בעצומו של ראש השנה הוא יגיע לעשות בדיקת פספורטים, ומגדל עגמת נפש קבל ר' משה חם ונפל למשכב, שני ימים לפני ראש השנה הורה הבית

אהרן על הגבאי שילף אל משה לראות מדוע אינו מגיע כדרכו, ושיקרא לו.

הגבאי קרא לו, ור' משה הגיע אל הרבי עם חם וספר את אשר אמר המושל, אמר לו הבית אהרן שיכנס אל הרבי הצעיר, הוא בנו הרה"ק **רבי אשר מסטאלין** זיע"א, ואחרי כן שישב עם תשובתו.

נגש ר' משה אל רבי אשר וספר לו את כל הענין, והוא השיב, "ראש השנה הוא זמן של 'ומלכותו בכל משלה' ועוד יתגלה מלכותו יתברך בכל העולמות, קבלת על מלכות שמים אין לה פחד".

שב ר' משה וספר את הדברים לבית אהרן שהסכים לדברי בנו כי אין מה לפחד, וכן היה, בליל ראש השנה עלה הגוי המושל לישון על מטתו, וממנה לא קם יותר. (אוצר ישראל)

לדוד מזמור' משפיע פרנסה

לבית מדרשו של הרה"ק **רבי אלימלך מליז'ענסק** זיע"א היו מגיעים לראש השנה כחמשה עשר חסידים אורחים, והרבנית היתה מכינה מנות מצמצמות מדי שנה כמספר הזה, שנה אחת הגיעו ארבעים חסידים, להסתופף בצל הרבי ביום ראש השנה.

לפנות ערב שאל הרבי האם יהיה אכל עבור האנשים שבאו, והיא אמרה, "הלא ידעת בטוב כי רק לחמשה עשר איש הכינותי לאכל, ומאין לי בשר ואתנה לכל העם הזה", ואכן קדם מנחה הכריז הרבי כי מאחר והרבנית הכינה מנות רק לט"ו אנשים, על כן לא יבואו לסעודה יותר ממנון זה כי היא סעודה שאינה מספקת לבעליה.

אחרי כן שאל הרבי בשנית, אולי יש אפשרות לחלק את המאכלים עד מספר ארבעים כדי שיהיה די לכל האורחים, ושוב ענתה כי גם את אשר היא הכינה, הוא בצמצום.

אחר מעריב אמרו ביחד מזמור 'לדוד מזמור' כנהוג בהתעוררות רבה, ואחרי כן הכריז רבי אלימלך כי כל האנשים יבואו אליו לסעודה, כי הוא בקש על פרנסה ובעזר ה' יתברך יהיה מספיק לכלם לאכל ולשתות.

וכן היה, אחרי אכלם די שבועם, נשארו הקערות מלאות תבשילים בכל הסעודות, והיה נראה הצלחת ה' עין בעין, וכי ברכת ה' היא תעשיר. (דברים ערבים מערכת הרה"ק א את א')

ראש השנה

תָּעִיר וְתָרִיעַ לְהַכְרִית כָּל מְרִיעַ

כוחו של מנהל המשק החדש בארמונו של הפריץ היה במתק שפתיו. מני אותו יום שהפריץ פגש באיש ושמע את דיבוריו המשוחים בדבש ובנופת צופים, הלך שבי אחריו ונפל ברשתו, עד שמינה אותו להיות מנהל המשק האחראי על כל תפקוד הארמון הגדול ועל כל הנכסים השייכים אליו.

מנהל המשק הציג את עצמו כאיש כספים מובהק וכבעל יכולות פיננסיות מובהקות. הוא טען שוב ושוב כי ביכולתו גם לצמצם את ההוצאות הבלתי רצויות, לחתוך בהפסדים ובנזקים, וגם להגדיל פי כמה וכמה את ההכנסות השוטפות. האיש טען, ויתכן מאוד שדבריו נאמרו באמת ובצדק, כי משק הבית של הארמון הוא בזבזני מאוד וכי כספים רבים נעלמים או מנותבים למקומות מיותרים. בלא מאמץ רב הראה האיש כי סכומים גדולים הולכים למטרות לא ברורות, וכי ניתן לייעל את המערכת ולהניעה טוב יותר גם בתקציב קטן יותר.

בד בבד הראה האיש כי הפריץ יכול לייצר לעצמו אפיקי הכנסה גדולים ומשמעותיים. כך למשל, הצביע על הנהר הגדול שזרם בשטחו של הפריץ, וטען כי רשיונות הדיג יכולים להימכר בכסף מלא. מדוע שכל אדם שרצונו בכך, יוכל לפרוש רשת או להטיל חכה ולדוג לעצמו ככל העולה על רוחו ממיטב הדגים החיים בנהר?! כל אדם שמעוניין בדגים טריים, יתכבד נא וישלם על כך.

שוב המשיך האיש והראה על היער הגדול שהשתרע למרגלות הארמון, זה שאיכרים מקומיים היו נוהגים לחטוב ממנו עצים רבם להסקה ולנגרות, ואין פוצה פה ומצפצף. ברור שגם על כך טען האיש כי העצים המשובחים הם רכוש הפרטי של הפריץ, וכי לא יתכן שכל אחד יעשה ביער כטוב בעיניו. המבקש ליהנות מהעצים הללו, להסיק את ביתו או לבנות בהם ארונות וכדומה, ישלם עליהם מחיר מלא כמקובל בשוק.

את דבריו היה האיש מתבל בראיות ובאסמכתאות מפריצים שונים שכך נוהגים משכבר הימים ועסקיהם פורצים ימה וקדמה צפונה ונגבה. העניין הוא אחד, היה האיש מסיים תמיד את דבריו שנאמרו בבטחון עצמי מופרז: כל מה שצריך הוא מנהל משק טוב שידע את אשר לפניו, יכיר היטב את הנתונים, ויעשה כל מה שצריך למען הרבות כספו וזהבו של הפריץ.

בהתנשאות אופיינית היה האיש מצביע

על עצמו כמי שמתאים ביותר לתפקיד זה. נסיון רב באמתחתו משנים רבות שבהם כבר עסק במלאכה זו של ניהול עסקי הפריצים, וכי הוא האיש אשר כולם חפצים ביקרו, בשל ההון הרב שהוא מכניס להם, כשרק ניתנת בידו האפשרות לעשות כן.

תעמולה זו של האיש מצאה אוזן קשבת אצל הפריץ שעניו כמעט ויצאו מחוריהם לשמע סכומי הכסף הענקיים שחבריו הפריצים השיגו בזכותו של איש זה, ולא חלף זמן רב עד שבאמתלה כלשהיא פיטר את מנהל המשק הוותיק, זה שעוד היה עובד אצל אביו הפריץ המנוח, והכניס את רעהו הטוב ממנו לעבודה זו.

האמת צריכה להיאמר שאכן מנהל המשק החדש הכניס סטנדרטים חדשים לכל המערכת של ניהול הארמון, והפריץ רווה רוב נחת ממעשיו. כל החוזים שהארמון היה קשור עימם נפתחו ונבדקו מחדש, האכן הם לתועלת הפריץ, ובכל מקום שניתן היה להוזיל את העלויות או להגדיל את הרווחים, כך אכן נעשה. אור חדש זרח על הארמון, וכסף רב זרם בשטף לכיסיו התפוחים של הפריץ מדושן העונג.

אליה וקוץ בה: ככל שדאג מנהל המשק לטובתו של הפריץ, כך ביקש בחשאי להצר את מקומם של היהודים שהתגוררו בשטח שיפוטו של הפריץ או שעמדו בקשרי עבודה ומסחר עם הפריץ. שונא מובהק היה מנהל המשק לעם ישראל, ושנאתו זו העבירה אותו על דעתו. למרות שהכל ידעו שאין נאמנים ומסורים יותר מיהודים, שכל מעשיהם באמת ובצדק, ביושר ובהגינות, העדיף מנהל המשק לדחוק את רגליהם ולנשלם מכל טובה.

הפריץ עצמו אוהב ישראל היה. הוא כאביו הפריץ המנוח היה מחבב את העם היהודי המהלך בתום ובאמונה, ועסקים רבים עשה עימם. ככל שהיה עליו להשכיר את האכסניות, בתי המרזח וטחנות הקמח שברשותו, היה מעדיף להשכירם ליהודים שעליהם סמוך היה ובטוח שינהגו עימו באמינות. גם את צרכי הארמון, אם יינות ומשקאות משובחים ואם מוצרי טקסטיל וכיוצא בזה, תמיד ביקש הפריץ לרכוש דווקא מסוחרים יהודים.

מנהל המשק הסתיר את שנאתו לעם היהודי והציג את כל מהלכיו כמסחריים גרידא. הוא ביטל את כל חוזי ההתקשרות שהיו לארמון עם סוחרים יהודיים, בתואנה

שעלה בידו למצוא סוחרים נכריים שהביאו מחירים טובים יותר. גם את הסכמי השכרת האכסניות, בתי המרזח, השדות והפרדסים, טחנות הקמח ועוד כיוצא באלו של הפריץ, שמזה שנים רבות היו נתונים בידי יהודים רבים בתנאים מעולים, היה מנהל המשק מבקש לבטל, אם בהעלאת דמי השכירות למחירים בלתי אפשריים, ואם בהשגת גבולם על ידי גויים ששודלו על ידו.

לא נחה דעתו של מנהל המשק עד שהיה מגולל באזני הפריץ סיפורי בלהות על היהודים המתגוררים לפי תומם בשטח שיפוטו ומעליל עליהם עלילות שווא ומדוחים. הוא סיפר לפריץ כי נודע לו ממקורות מוסמכים בשלטונות, כי היהודים עוסקים בהברחות סחורה ובהעלמות מס שיטתיות. כך מטפף היה רעל מסוכן אל מוחו של הפריץ כשכוונתו האפילה הייתה לגרשם כליל מעל אדמת הפריץ שכלל לא הבין את כוונותיו הזדוניות של מנהל המשק.

היו יהודים שניסו לבוא ולחלות את פניו של הפריץ במנחה ובשוחד על מנת שיסיר מעמם את כובד עולו של מנהל המשק, אולם מנהל המשק עמד על משמרתו בשערי הארמון ולא הותיר להם להיכנס. לפריץ הוא הסביר שהללו מבקשים להפילו בפח ולגרורם לו להתעסק ולהסתבך בעסקיהם הבלתי ליגאליים.

היה זה ר' שמעון, מחסידיו המובהקים של הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה זיע"א, אשר באו אצלו מים עד נפש. ר' שמעון, בר אוריין ובר אבהו, היה עושה תורתו קבע ומלאכתו עראי. עוד מימי הפריץ המנוח, אביו של הפריץ הנוכחי, היה אביו שלו, ר' יוסף זכרוננו לברכה, שוכר ממנו את האכסניה הגדולה שעמדה על אם הדרך, בצד הכביש הראשי שרבים היו בו ההולכים והשבים. משנסתלק ר' יוסף לבית עולמו, הוריש לבנו ר' שמעון את זכות שכירות האכסניה, ועולם כמנהגו המשיך לנהוג, ומעשה אבות סימן לבנים.

התנאים של שכירות האכסניה היו מצוינים לר' שמעון. הסכום שנדרש ממנו לשלם מדי שנה בשנה היה נוח מאוד, וההכנסות מהאכסניה הפעילה היו נאות. אשתו ובנותיו היו מפעילות את האכסניה, דואגות שהחדרים יהיו מסודרים ונוחים להנאת האורחים, ואילו הוא יושב בבית החסידים ועוסק בתורה ובחסידות. רק בשעת ערב היה ר' שמעון מגיע לאכסניה ומתפעל ביד רמה את חדר האוכל שהגיש ארוחות פשוטות אך משיביות לאורחים שביקשו להחיות את נפשם.

במוצאי ראש השנה שלח הרה"ק מנדבורנה לקרוא לר' שמעון ואמר לו: סע לביתך לחיים ולשלום, בלב רגוע ובטוח! יכול אתה לחזור לעבודת התורה והתפילה בניחותא, לפי שמנהל המשק הרשע כבר לא יוכל לעשות לכם צרות יותר. כשעמדתי בתפילת 'תְּעִיר וְתִרְעֶה לְהַכְרִית כָּל מְרִיעַ' הבאתי אל סופו, וכך הוא יוכרת ולא יוכל יותר להרע ולהציק לבני ישראל.

היה ר' שמעון שש ושמוח עד מאוד לשמע דברי רבו הרה"ק מנדבורנה, ובלב מלא שמחה נסע חזרה לביתו. עם הגיעו לביתו ראה את כולם יוצאים אליו בשמחה גדולה ומבשרים לו שבצהרי יום ראש השנה תקפה מחלה קשה ואיומה את מנהל המשק, יסורים קשים אחזו בו, עד שהוא מת במיתה משונה ונפל כפגור מת, כן יאבדו כל אויבך השם!

נענה ר' שמעון ואמר לכולם: אני כבר ידעתי זאת בהיותי בנדבורנה, כשרבינו הקדוש גילה את אזני וסיפר לי את אשר פעל בתפילתו להכרית, לשבר ולמגר, את אותו רשע מרושע, וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר כן תהיה לנו.

כה דרש הרה"ק ה'דרכי תשובה' ממנוקאטש זיע"א ('תפארת בנים' דרושים לראש השנה): אנו מבקשים בפיוט 'תעיר ותריע להכרית כל מריע, ותקדש ביודעי להרע, קדוש', והיינו, הגם שאין אנחנו כולנו יודעים בכוונת תקיעת שופר, ורוב ישראל תוקעים רק בפשטות ואינם יודעים כוונות פנימיות של תקיעת שופר, אבל על כל פנים יגן גם עליהם התקיעת שופר של אותן בני עליה שיודעים להרע בכוונה כנ"ל. ועל ידי זה יכרית השי"ת כל העושים רע לישראל. וזהו 'תעיר ותריע להכרית כל מריע', על ידי 'ותוקדש ביודעי להרע', בזכות הצדיקים שיודעים כוונות התקיעות כנזכר.

אמנם עתה בעונותינו הרבים... אין אתנו יודע בדור הזה לתקוע שופר בכל הכוונות כראוי ובמסירות נפש... אנו בדור יתום כזה ויש לנו לפחוד מאוד שלא יתגברו כח המסטינים עלינו על הצד הלומדים זכות עלינו... והנה אין לנו עצה כנ"ל רק לבקש רחמים ותחנונים מלפני המלך המלכי המלכים הקב"ה בעצמו, ולפייסו על העבר, ולקבל עלינו בלב שלם שמהיום והלאה לא נשוב עוד לכסלה ונציית לכל דבריו, הן בשמירת המצוות עשה והן באזהרת הלא תעשה ומילי דרבנן, כרצונו יתברך שמו בלבב שלם, ואז ירחם עלינו וימליץ טוב בעבורנו ויעמוד לזכותנו במשפט בימים הקדושים האלו ויוציא משפטנו לאורה ולטובה.

לתת מדי שנה בשנה תמורת שכירות האכסניה. כבר שנים רבות שמשפחתנו שוכרת את האכסניה שממנה אנו מוצאים את פרנסתנו. אבי, ר' יוסף ז"ל, כבר שכר זאת מאביו של הפריץ, ואחריהם, אני הוא זה ששוכר זאת מהפריץ הנוכחי. עשיר גדול לא נעשיתי מאכסניה זו, אולם פרנסה בהרחבה הייתה לנו. הפריץ עצמו אוהב ישראל, ותנאי ההשכרה היו נוחים ומתחשבים.

אפס כי בשנה האחרונה הגיע איש רשע ותפס את מקומו של מנהל המשק בארמון הפריץ, ומאחר שהפריץ אוהב על כי ציד בפיו, הרי הוא עושה כל מה שליבו חפץ כדי להציק לבני ישראל הנמצאים במקומו של הפריץ. אף אנכי נקראתי אליו ונודעתי ממנו שעלי לשלש את הסכום שעלי לשלם לפריץ על השכירות, כשמשמעות הדברים ברורה: עלי לעזוב את האכסניה ולצאת לחפש לעצמי מקור פרנסה אחר.

ר' שמעון הרים את קולו ואמר: כזאת וכזאת עושה רשע זה להרע לאחינו בני ישראל. ובדין הוא שיטול שכרו, שהרבי יתפלל עליו שיזכה למיתה משונה ולחלאים רעים ונאמנים.

הקשיב הרה"ק מנדבורנה לדברי ר' שמעון, ולאחר שנאנח מרה על צערם של ישראל, אמר לו הרבי: לצערי אין ביכולתי עתה לעשות ולא כלום. עם זאת, הרי ימי ראש השנה ממשמשים ובאים. מוטב תעשה אם תזכיר לי את הדבר סמוך לראש השנה. ואכן, בערב ראש השנה עמד ר' שמעון יחד עם רבים שהגיעו לשחר את פני רבינו, ובשעה שקיבל ברכת 'שלום עליכם' הגיש לפניו 'קוויטל' בו הוזכר שמו של מנהל המשק ובקשה נאמנה שינחול מפלה קשה במהרה וליהודים תהיה הרווחה.

כדרכו בקודש היה הרה"ק מנדבורנה יורד לפני התיבה בימים הנוראים בתפילות מלאות רגש וכיסופין. היה זה חזרת השי"ץ של תפילת שחרית ביום טוב של ראש השנה, כאשר הגיע הרבי לדברי הפיוט 'תְּעִיר וְתִרְעֶה לְהַכְרִית כָּל מְרִיעַ, וְתִקְדֹּשׁ בְּיִדְעֵי לְהַרְעֵי. קְדוֹשׁ, הוּא נַעֲנֶה וּפִירֵשׁ אֶת הַמִּילִים בַּמַּתִּיקוֹת רַבָּה: תִּעִיר אֶת רִצּוֹנְךָ, וְתַקַּע בְּשׁוֹפֵר הַלְכָרִית אֶת כָּל הַרוֹצִים לְהַרְעֵי לָנוּ, וּבִזָּה תִּקְדֹּשׁ עַל יְדֵי אֱלֹהֵי שִׁיּוּדֵעִים לֹמֵר בַּהֲתַלְהֻבוֹת גְּדוּלָּה: 'קְדוֹשׁ'!

אם כי רגיל היה הרה"ק מנדבורנה בכיוצא בזה, אולם בזאת הפעם יצא מגדרו כשחזר ואמר זאת כמה וכמה פעמים בהתלהבות גדולה ועצומה, מראהו כמראה מלאך אלוקים ופניו בוערות כלפיד אש, עד שפחד גדול נפל על כל סובביו. עם זאת, על אף החידוש הגדול שהיה בזה, איש לא ההין לשאול את הרה"ק מנדבורנה לפרש הדברים.

כששליחו של מנהל המשק הגיע אל בית החסידים, שם ישב ר' שמעון שקוע בלימודו, והודיעו כי מנהל המשק של ארמון הפריץ מבקש לראותו, ליבו של ר' שמעון החסיר פעימה. הוא כבר הספיק לשמוע מחבריו ומאנשי המקום על מעלליו הרעים של מנהל המשק העושה במחשכים מעשיו כדי לסלק את היהודים מכל אחיזה ברכושו של הפריץ. כעת, הבין ר' שמעון, הגיע תורו.

הפגישה עם מנהל המשק נראתה כתכליתית וכעסקית ממש. מנהל המשק הציג בפני ר' שמעון דו"ח מסודר עם נתונים רבים על מניין האורחים שהייתה בשנה האחרונה באכסניה, הרווחים שאותם השיג מהם, מול מחיר השכירות שאותו הוא משלם לפריץ. מנהל המשק הבהיר לו בשפה שאינה משתמעת לשתי פנים: החוזה שנכרת בין אביך לבין הפריץ הקודם לפני שנים רבות אינו רלוונטי עוד, וכי מתחילת השנה הבאה יהיה עליך לשלם פי שלש מהסכום ששילמת עד כה!

ר' שמעון שאיש פיקח היה והבין את מזימתו הברורה של מנהל המשק לדחוק את רגליו מהאכסניה ולהשכירה לאחד הגויים המקומיים, לא התווכח עמו כלל. הוא ידע שדבר שפתיים אך למותר, ואדרבה, מנהל המשק רק יתענג לראותו מתחנן על נפשו. בשל כך, הוא אמר לו בפשטות ובקיצור: מחיר השכירות החדש אינו הגיוני ואינו אפשרי כלל! אין כל אפשרות לשלם מחיר שכזה ועדיין להרוויח מהאכסניה! איני מסוגל לעמוד בכך, אולם עדיין איני מוותר על חזקתי במקום! בקרוב, כך סיים, איידעך על תוכנית בקשר לאכסניה.

אך יצא ר' שמעון ממשרדו של מנהל המשק ומיד פנה ללכת אל השוק העירוני, שם עמדו עגלונים וסוסיהם מוכנים ומזומנים לנסיעה. ר' שמעון שילם דמי נסיעה לאחד העגלונים והורה לו להשים פעמיו אל העיר בישיטנא, שם התגורר הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה, ומשם היה אורו הגדול מקרין לארץ ולדרים עליה ברחמים ובחסדים.

כשעמד ר' שמעון מול רבו הגדול, לא יכול היה לכלוא את סערת נפשו והתפרץ בבכי תמרורים: רבי, הושיענו כי באו מים עד נפש! רבי, זקוק אני לרחמי שמים מרובים מול הצר הצורך אותי ומבקש לנשלני מכל פרנסתי ולהוציאני ריקם מנכסיי!

משנרגע ר' שמעון מבכיו הסוער, החל לגולל בפני הרה"ק רבי מרדכי את מסכת היסורים והתלאות שהוא, יחד עם כל תושבי מקומו, סובלים מנחת זרועו של רשע זה שנתמנה להיות מנהל המשק בביתו של הפריץ. ר' שמעון פתח וסיפר את צרת נפשו, כשמנהל המשק שילש לו את התשלום שעליו

מולין יקדין ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא חזרתא

חזרתא דאורייתא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

ניצוץ קדושה בכל אחד מישראל

כמו קודם שחטא ונתקלקל, ועל זה נאמר (להלן פסוק יא) 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא', עד שחזור לגמרי לדרך הישר באופן המועיל להתקדש ולהיטהר, בבחינת מחשבה דיבור ומעשה, הנרמזים בפסוק (שם פסוק יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו', ויטהר את המוח על ידי מחשבות ודעות זכות וטהורות, ומתוך כך יבוא לטהרת הלב על ידי רצונות ותשוקות הלב, וכך ימשיך גם לטהרת האיברים שיהיו כל מעשיו טהורים ורצויים.

חיות כל דבר בכוח הקדושה

ביאורו של דבר, הוא שכל דבר בעולם מקבל את חיותו בכוח ניצוץ קדושה המחיה אותו, ואפילו דבר חטא ועוון חיותו היא מן הקדושה, ויש בו ניצוץ קדושה הנותן בו חיות וקיום, ותיקון כל הדברים הרעים הוא על ידי שמוציאים מהם ניצוץ הקדושה ומשיבים אותו לשורשו, וממילא כל הרשעה כעשן תכלה והיא בטילה מאליה. וכמו שנרמז בכתוב (תהלים י"ז) 'ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו', והנה תיבת 'רשע' כוללת תיבת 'רע' ואות 'שי', ותיבת 'רע' הוא הרע הגמור בלי שום טוב, וכיון שהוא רע גמור אין לו שום מציאות של קיום, אלא שיש בו גם אות שי"ן אשר היא רומזת על הקדושה, והיא הנותנת קיום ל'רשע', אכן כאשר יסתלק אות שי"ן מן ה'רשע' ולא יהיה בו עוד שום קדושה, אזי יתבטל הרע במציאות וממילא 'והתבוננת על מקומו ואיננו'.

ניצוץ הקדושה משיב גם את הרשע בתשובה

ולפי דרכנו למדנו שבכל רשע אפילו אם הוא מלא ברשעות, מכל מקום יש בו מעט קדושה הנרמז באות שי"ן, וכעין מה שהיה הבעל שם טוב הקדוש רגיל ללמד זכות על ישראל, שגם כשהם חוטאים בודאי יש בליבם איזו כוונה טובה, וכגון הגוול ועושק את חבריו רצונו לפרנס את בניו ולגדלם לתורה ולמצוות, ומעט קדושה זה בכוחו להשיבו למוטב, וגם זה נרמז בפסוק 'ועוד מעט ואין רשע', בכוח 'מעט' הקדושה אשר שם 'ואין רשע', יזכה לבוא לתיקונו השלם 'והתבוננת על מקומו ואיננו' וישוב בתשובה שלמה.

וכיוצא בזה יתבאר הכתוב **אם יהיה נדחך בקצה השמים**, שכבר חטא האדם מאוד ונדחה בחטאיו עד קצה שורש הקדושה, בכל זאת **משם יקבצך ה' אלקינו**, מאותה נקודה קדושה שנוטרה בקרבו, משם תתעורר הקדושה להשיבו בתשובה שלמה.

ומדרגתו בסיבת חטאיו, מכל מקום בקצה ועומק פנימיותו יש כוונה עמוקה לשם שמים, ומשם הקב"ה מקבץ ואוסף את אותה כוונה טובה, ומסייע שתתפשט אותה המחשבה ותעורר בקרבו הרהורי חרטה. ועל ידי שמתודה האדם וממשיך לקבל על עצמו תשובה שלימה, הרי הוא זוכה בכח התורה והתשובה שקדמו לעולם, לשוב לשורש בריאתו

אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלקינו ומשם יקבצך (לד.)
כל יהודי גם כשהוא נכשל בחטא נותרת נקודה טובה בקרבו, ונקודה זו עתידה להחזירו למוטב, כמו שמבואר בשם הבעל שם טוב ע"ה על הפסוק **אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ומשם יקחך**, כלומר גם אם יהיה יהודי נידח ממקומו

מילתא דפליאה

בעקידה פעל אברהם לדורות שתחשב מחשבת ישראל כמעשה

ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכר (סדר זכרונות בתפילת מוסף). ביאר הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב ע"ה, דהנה ידועים דברי הרמב"ם (גירושין פ"ב ה"ז) במי שכפוהו בית דין של ישראל לגרש אין זה אונס, שהרי רוצה לקיים את התורה ולהתרחק מן העבירות, רק אנס עצמו בדעתו הרעה, ולפיכך אם כפוהו עד שתשש כוחו ואמר רוצה אני אין זה כפייה וגירש לרצונו. ומדבריו אפשר להבין מדוע דוקא בישראל מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ולא בעכו"ם (ירושלמי פאה פ"א ה"א), משום שנפש היהודי בעצם חושקת להשלים רק טוב, אלא שהשאור שבעיסה - היצר הרע, מעכב על ידו, ולכך נחשבת אצלם מחשבה כמעשה, שמחשבתם מוכיחה על רצונם. מה שאין כן בעכו"ם שנפשם הרעה מתאוה רק רע כל היום, לפיכך אצלם מחשבה טובה לאו כמעשה.

בעקידה נעשה שתהיה המחשבה נרצית כמעשה

וישראל זכו לזה מעקדת יצחק, שגם אז לא היתה רק מחשבה, אבל במעשה לא נשחט יצחק רק תמורתו איל, ולמרות זאת נאמר 'וען אשר עשית את הדבר הזה', הרי שאף על פי שרק רצה לעשות קרא לזה הכתוב 'עשית'. ואברהם אבינו ע"ה רצה להמשיך מדריגה זו, שתהיה נחשבת לישראל מחשבת מצוה כעשייתה, ובפרט רצה להמשיך זאת ביומא דדינא בראש השנה, כדי להרבות זכויות ביום הזה. ונרמז זאת בפסוק 'אשר יאמר' אף אמירה בלבד, 'היום' בראש השנה שנקרא 'היום' כדברי הזוהר (פינחס רלא), 'בהר' ה' יראה' היא נחשב כמעשה שהיה בהר ה' הוא העקידה, וכמו 'בהר' ה' זכות העקידה נחשבת כמו שנעשתה בפועל, כן יראה תמיד לדורות זכות המחשבה כזכות מעשה.

מכח מחשבה כמעשה הורישו לנו אבותינו כח למסור נפשם

וידוע הדבר שכוונת אברהם ויצחק בעקידה היתה להמשיך את כח מסירות נפשם לזרעם אחריהם לדורות עולם, ומכח זה אף הפחות שבישראל מוסר נפשו על קדושת השם כמו שנועד לרבבות ואלפים בכל הדורות והמצבים שעם ישראל היה בו. ויש להקשות על זה, הרי בפועל לא מסרו נפשם, וכיצד אם כן המשיכו כח זה לדורותיהם.

אך כיון שחידשו שגם במחשבה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, אם כן אכן מעלה עליהם כאילו עשו בפועל וכאילו מסרו את נפשם, וכיון שנחשב שמסרו נפשם בפועל יכלו להשריש כח מסירות נפש בפועל לזרעם אחריהם בכל הדורות. ומזה יכול כל אחד מזרעם בכל הדורות למסור נפשו על קדושת שמו יתברך.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

מחשבה דיבור ומעשה - שלימות המצוה

מכוונים כנגד שלוש המתנות הטובות הנרמזות בראשי תיבות 'אחת' [שבת] בבית ה' כל ימי חיי' היינו תורה שלא ניתנה אלא לממית עצמו עליה וסוגר עצמו בבית המדרש, 'לחזות בנועם ה' עולה בגימטריא מ"ב רמז לעולם הבא שהוא בסוד שם של מ"ב, ולבקר בהיכלו' היינו ישוב ארץ ישראל בקביעות וגם לבקר לעתים מזומנות בבית המקדש שהוא היכל ומרכבה לשכינה (כנפי יונה רמ"ע מפאנו ח"ד סי' יב). וזהו שביקש דוד המלך 'אחת שאלתי', כי הדרך לזכות לשלוש מתנות טובות האמורות היא אחת בלבד, על ידי יסורים הממריקים את האדם ומכשירים אותו לכל המעלות הרוחניות [ולפיכך השוו חז"ל (ברכות ה.) יסורים למלחמה מלח ממרק את הבשר אף יסורים ממריקים עוונותיו של אדם, ופירש במהרש"א שכמו המלח שנכנס בבשר ומוציא ממנו את הדם ובזה נמתק הבשר, כך גם יסורים מוציאים מן האדם את רתיחת הדמים הגורמת לחטוא ובזה מתמרק גופו], והיה דוד המלך מבקש שימרק ה' את גופו ובשרו מכל סיג ופגם, כדי שיהיה מוכן וראוי לזכות לכל המתנות הרוחניות [ובאמת אם זוכה האדם לעורר רחמי שמים בבכי ודמעה, מעורר כנגדו השפעת מים העליונים הרוחניים נשמתו ומטהרים אותה מכל סיג ופגם (חסד לאברהם מעין ד נהר לז), ובזה יזכה לכל המעלות הרוחניות אף בלי יסורים, וזהו שאנו מבקשים רפואה שלמה לכל מכותינו, שנזכה למירוק העונות שלא על ידי יסורים (עמוד העבודה)].

זהירות מן הרגילות בעבודת ה'

ומכל מקום גם כשיזכה לכל המתנות הטובות הללו, להיות קבוע בבית ה' ובהיכלו כל ימי חייו, אל יאמר די לנפשו, ויזהר מאוד מן הרגילות, אלא ירגיש תמיד בעצמו כמי שבא רק עכשיו 'לבקר בהיכלו', כאורח שבא לראשונה לבקר בהיכל המלך, ויתחדש בכל עת ובכל שעה להוסיף חיל ועוז בעבודתו, וזהו הרמז בפסוק 'אחת שאלתי מאת ה', כך הייתי שואל תמיד מאת ה', 'אותה אבקש', שתמיד אהיה כמבקש מאת ה' 'לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו'.

בשל"ה (מס' שבת דרך חיים): ואין לך דבר מצוה שלא יתדבק במעשה בדיבור ובמחשבה, דהיינו בעת עשיית המצוה ידבר ויאמר 'הנני אעשה המצוה הזאת אשר דינה כך וכך אעשנה בהתעוררות ובשמחה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתה על ידי ההוא טמיר ונעלם' וכו', ואז בעשותה יחשוב בכוונת המצוה ובסודה לפי כוחו, ואז נשלם דיבור ומחשבה ומעשה, ונתקיים 'בפיך ובלבבך לעשותו'.

שלש מתנות טובות כנגד מחשבה דיבור ומעשה

על ידי שמקיים את המצוות בשלימות במחשבה דיבור ומעשה זוכה לשלוש המתנות הטובות שנתן הקב"ה לישראל כפי שאמרו בגמרא (ברכות ה.): רבי שמעון בן יוחאי אומר, שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין, אלו הן, תורה וארץ ישראל והעולם הבא. שלוש מתנות טובות הללו מכוונים כנגד שלושת חלקי עבודת האדם מחשבה דיבור ומעשה. כי ארץ ישראל ובית המקדש עיקר מעלתם היא עבודת הקרבנות במעשה, והתורה היא עבודת ה' בדיבור, והעולם הבא הוא התענוג על ה' בבחינת המחשבה [כמו שפירש בשפת אמת (פנחס תרנ"א ד"ה הנני) שהעולם הבא נברא באות יו"ד (מנחות כט:), ויו"ד רומז על המחשבה כמו שכתב רש"י (שמות טו א) היו"ד על שם המחשבה נאמרה, [וראה גם בתיקוני זוהר (מא:) יו"ד מחשבה], והעולם הבא הוא בא לבסוף וזהו שנרמז 'סוף מעשה במחשבה תחילה'], ובהיות בני ישראל במצרים היו מחשבה ודיבור ומעשה שלהם בגלות ובהסתר, ובכוח יסורי הגלות זכו להיגאל ולהשיג שלושת המתנות הטובות בשלימות.

שלוש מתנות אלו ראשי תיבותיהם 'אחת', ארץ ישראל, חיי עולם הבא, תורה, וזהו הרמז בבקשתו של דוד המלך (תהלים כז ד) 'אחת שאלתי מאת ה', 'אחת' ראשי תיבות של ג' מתנות הללו. בזה יובן שפתח דוד באמרו 'אחת שאלתי', ובהמשך דבריו מנה שלוש בקשות, 'שבת בבית ה', 'לחזות בנועם ה', 'ולבקר בהיכלו', כי שלוש בקשות אלו

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום וגו'. כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו (ל יא-ד). בפסוקים אלו נמצאים יסודות עמוקים לכל תהלוכות האדם בקיום המצוות, שכן כי המצוה הזאת מדבר בכל מצוות התורה כדברי רש"י. האדם מחויב לעבוד את בוראו במחשבה ובדיבור ובמעשה, ואם חסר בתורת האדם ומצוותיו אחד מהדברים הללו עדיין לא השלים עבודתו [שזהו עיקר כוונת המצוה, שעל ידי יחוד מחשבה דיבור מעשה מייחד האורות העליונים בשעת עשיית המצוה, ולכן כל מגמת היצר הרע שרוצה להחטיא להאדם היא שלא יעשה שום מצוה במחשבה דיבור ומעשה ביחד, ומכניס בו מחשבות זרות ר"ל (צמח צדיק כי תבא ד"ה א"י והיה ה').]. ובשלושה אלו תלוי עיקר דביקות האדם בבוראו, שכאשר מקיים האדם תרי"ג מצוות שידוע ש'מצוה' מלשון צוותא וחיבור לבורא יתברך, ועושה אותם בשלימות, הרי שמקשר עצמו ברצון הלב במחשבתו, ובדיבור כשמוציא בשפתיו את תיבות הברכה, ובמעשה שמקיימם באמצעות מעשה המצוה כשעושה זאת כפי שנצטווה, ומכך מתעורר משמים כנגדו הרצון להידבק באדם העושה רצון בוראו שזו שלימות העבודה להגיע לדביקות כאמרו (לעיל ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום'. והם שלימות פעולות האדם שיש בו נפש רוח ונשמה שהם כנגד מחשבה דיבור ומעשה, הנשמה כנגד המחשבה, הרוח כנגד הדיבור, הנפש כנגד המעשה. וכך נאמר מפורש בתורה הקדושה, כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו. וכך גם נרמז בראשי התיבות ב'פ' ו'בלבבך לעשותו' אותיות בו"ל, והם מרמזים על כל התורה כולה, כי התורה מתחילה באות ב"ת 'בראשית', ואמצע אותיות התורה היא אות ו"ו של 'גחון' (ויקרא יא מב), ומסתיימת באות למ"ד 'לעני כל ישראל', והוא רמז שמחשבה ודיבור ומעשה הם התחלה ואמצע וסיום התורה כולה, ובהם תלוי שלימות קיום תרי"ג מצוות התורה מתחילה ועד סוף, בשלושת הבחינות מחשבה ודיבור ומעשה בשלימות [וראה מה שכתב

התשוקה למצוה

עוד לפני שמקיימים מצוות כבר יש חלק מהאדם בעולם הבא, והוא המפתח את האדם שימשיך להגדיל ולהשביח את החלק הזה, ובכל מצוה קלה שעושה כבר מגדיל את חלקו. הרי לנו כי תחילתה של כל מצוה כבר נמצא בעולם וכל שיש לו לאדם לעורר אותו בריצה לעשיית מצוה. ועל כן חובה על האדם להתבונן בכל מצוה ומצוה לקיימה כהלכתה בדחילו ורחימו, בהכנה מתאימה מתוך אהבה, ובחינת סור מרע, בלתי לה' לבדו, ללא שום פניה זרה, בהתלהבות בחשק במרץ ובלהט, ועל ידי זה אכן 'מצוה גוררת מצוה', כדברי מו"ר אבי ע"ה, מלשון תאוה ותיאבון לעוד ועוד קדושה ודבקות.

המצוות רודפות אחרי המשתוקק אליהם

כח הקדושה האלוקי שנמצא בכל יהודי מחבר אותו למצוה עד שהמצוות עצמן רודפות אחריו שיקיים אותן. שכפי מה שהאדם מתאמץ בקיום המצוות, כך נהפך חיות גופו להיות בדבקות עם התורה והמצוות, וזהו מצוה לשון צוותא וחיבור שיתחבר האדם עם עצם המצוה, והמצוות רודפות אחריו שיקיים אותם, כמו שאמרו 'הוי רץ למצוה קלה כבחמורה וכו' שמצוה גוררת מצוה, על ידי ריצת האדם אחרי המצוות נהפך הוא להיות בבחינת המצוה והמצוות רודפות אחריו.

ובזה מבוארת בקשתו של דוד המלך ע"ה 'אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי', שאמר על מצוות התורה שהם הטובה האמיתית לאדם, שיש להבין מה היא הבקשה שירדפו הטוב והחסד אחריו, והרי האדם הוא שצריך לרדוף אחרי מצוות ה', ככתוב (הושע א) 'ונדעה נרדפה לדעת את ה'', אלא הפירוש הוא כמו שכתבנו, שעל ידי שאדם מתחבר עם המצוה אזי המצוות רודפות אחריו שיקיימם. ועל זה אמר דוד המלך 'אף טוב וחסד', 'טוב' זה התורה 'וחסד' זה המצוות, הם ירדפו אחרי כדי שאזכה לקיימם.

ואם עובד את ה' בעשיית טוב וחסד לשם שמים זוכה לברכה מיוחדת של 'אורך ימים', שיהיו כל ימיו דבקים בשורש העליון שהוא יום שכולו ארוך, ובעודו בעולם הזה זוכה לדבק ימיו הגשמיים בשורשם הרוחני.

כל השמונה ימים יחד בתמימות.

וכן כתב הרה"ק רבי חיים מטשרנוביץ ע"ה בספר סידורו של שבת (ח"ב דרוש רביעי ב ה), וזה תורף לשונו: וכתב 'וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלוקים'. ולכאורה מיותר אומרו 'כאשר צוה אותו', עוד לדקדק אומרו 'בן שמונת ימים' וכפי לשון הקרא היה לומר 'בן שמונה ימים', ומה הוא לשון 'שמונת'. אלא שתיכף שראה את הנולד, היה לבו מתאוה ומשתוקק, ובערה כאש לקיים מצות מילה שנצטווה מאת המקום, כי כן קרא לו הקב"ה 'אברהם אוהב' (ישעיה מא ח) שהיה אוהב את מצות ה' יותר מחייו, וה' הטוב הרואה ללבב מצרף מחשבה טובה למעשה, והיה יודע באברהם שבכל רגע ורגע היה רצונו מאוד לעשות המצוה, ולא מילא את תאוהו לקיים מצות מילה, כי אם עבור מצות ה' שצוהו להמתין על יום השמיני, העלה עליו כאילו קיים המצות מילה בכל השמונת ימים כולם בכל רגע ורגע, כי רצונו וחפצו היה מאוד לזה וכו', והעלה עליו הכתוב כאילו מל אותו כל השמונת ימים רצופים].

וזה טעם המשנה 'הוי רץ למצוה וכו' שמצוה גוררת מצוה, כפי ששמעתי ממו"ר אבי ע"ה לבאר את המילה 'גוררת' מלשון תיאבון, כדברי הגמרא (ברכות לה:) 'טובא גריר', ולכן יש לו לאדם לרוץ מכיון שכאשר עושה את המצוה בהתלהבות זה נותן לו עוד תשוקה לקיים מצוות נוספות.

ליהודי יש כח רוחני להקדים תשוקה ורצון למצוה

על האדם לדעת כי אינו צריך לחדש מעצמו התלהבות וחשק למצוה עוד בטרם יעשנה, כי בכל יהודי נמצא הכח להשתוקק למצוה ולהכין עצמו בדחילו ורחימו, כמו שמדויק מדברי התנא (סנהדרין צ.) 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא', שיש להבין מהו 'חלק', היה לו לומר 'כל ישראל זוכים לעולם הבא', אלא הואיל והאדם חלק אלוה ממעל ונשמתו אצולה ממרומים, אזי הוא נקרא חלק ממש מהקדוש ברוך הוא, ואם כן כבר

הוי רץ למצוה קלה וכו' ש'מצוה גוררת מצוה' (אבות פ"ד, משנה ב).

הריצה לקיום המצוה תופסת חלק נכבד וניכר מהמצוה עצמה, שכן אם לא ירוץ לקראתה יאבד אותה, וכן אם חלילה לא יברח מהעבירה סופו שיכשל בה חס ושלום. עד כמה גדולה הריצה נראה מפירושו של **הבעל שם טוב ע"ה** בפסוק (תהלים עא ט) 'אל תשליכני לעת זקנה ככלות כוחי אל תעזבני', הלא הבקשה נאה גם לימי הילדות ומה לו לער לבקש על ימי הזקנה. אלא שדוד המלך ע"ה מבקש מה' יתברך, שגם בימי הנערות אל תתן בי עצלות של ימי הזקנה, אלא שתהיה בי בחינת 'נער' המתחדש בכל יום מחדש.

כדרך שנאמר באברהם אבינו ע"ה (בראשית כב א) 'ויקח את שני נעריו עמו' שלקח עמו את שנות נעוריו להתחזק בזריזות חשק והתלהבות. וכמו שמצינו בו בעת לידת יצחק אבינו ע"ה שהיה בן מאה שנים ועם כל זה נאמר בו (שם כא ד) 'וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים' והקשו המפרשים כי היה לו לומר בן שמונה ימים ולא 'שמונת ימים', אלא שאברהם אבינו לגודל תשוקתו והתלהבותו לקיים מצות המילה לא עצר בעדו, והיו כל שמונה ימים אלו כמקשה אחת של השתוקקות ורשפי אש להבה לקראת המצוה, ולכן נכתב 'שמונת' שמשמעותם יחידה אחת.

[כן הביא הבני יששכר (מאמרי חודש ניסן יב ספירת העומר): וכן שמעתי... בפסוק 'וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים', הנה 'ביום השמיני' מיבעי ליה, אך הוא כמו שפירש רש"י בכמה מקומות וכן הוא על פי הדקדוק, שלושת, שבעת, שמונת, מורה על חיבור כל הימים הללו ביחד וכמו שלעזר רש"י ז"ל (שמות יב) אישטייניץ, והנה אברהם אבינו לגודל תשוקתו לקיים מצות בוראו ובפרט מצוה כזאת למול את בנו לשמונה ימים, שעדיין לא טעם טעם המצוה הזאת, הנה מיום שנולד יצחק עד יום השמיני היה מצפה ומשתוקק ליום המקווה, אם כן כל השמונת ימים היו בחיבור יחד לפועל ההוא, על כן נכתב 'שמונת ימים' בחיבור

